

Lammas & vuohi

1/2010

Teema:
Valkuainen
lampaiden
ruokinnassa

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

Suomalainen
eläinaines kelpaa -
monta uutista
viennistä

Uusi palsta lihasta:
Makuja
Maulavirralla

Raatokeräily
maksulliseksi

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä 60 vuoden kokemuksella **huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa** sekä **karsta- ja kampalankoja**. Vähintään 20 kg:n villaerästä valmistamme myös ns. oman erän karstalankaa.

Villat meille – langat teille

TEKEMISEN ILOA - OHJEET MEILTÄ

Käsityömallit, joihin on saatavissa ohjeet, näet nyt sivuiltamme kohdasta tuotteet/käsityöohjeet. Lähetämme ohjeet lankatilauksen yhteydessä. Tutustu kuviin ja tee tilaus!

VALMIIN HELPPOUTTA. 100 % villasukat, valmistettu Suomessa, koot 37-39, 40-42 ja 43-45. TILAA JA KOKEILE!

PIRTIN KEHRÄÄMÖ OY

Kehräämöntie 2, 51520 Hiirola
puh. (015) 173 030, faksi (015)173 225
kehraamo@pirtinkehraamo.fi
www.pirtinkehraamo.fi

LAMPURIT HUOMIO
VILLAN OSTORAJOITUS
Koska villavarastomme ovat täynnä, ostimme toistaiseksi villaa vain sellaisista eristä, joista vähintään puolet kehrutetaan tuotteiksi.

10 Härkäpapu sopii lampaiden valkuaiseksi

38 Kurikkalainen vuohitila kasvaa hallitusti

Teurastus takkuua

Teurastus uhkaa muodostua pulonkaulaksi lammastalouden läpiviennissä.

Lampaiden vuotuinen teurasmäärä on Tiken tilastojen mukaan vakiintunut 35 000 eläimen tienoille. Hyvänä tavoitteena olevan puoleentoista miljoonan lampaanlihakilon tuottaminen maassamme vaatisi arviolta lähes 90 000 lampaan teurastuskapasiteetin.

Tavoitteisiin pääsemiseksi kapasiteetti on yli kaksinkertaistettava nykyisestä. Uudet teurastamoyrittäjät ovat nyt erittäin tervetulleita alalle. Lisäksi on selvittävää mahdollisuudet uusien toimintamuotojen käyttöönottoon lampaiden teurastuksessa.

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4** Pääkirjoitus
- 4** Historiikkikatsaus
- 5** Edunvalvonta
- 6** Tuoretta satoa
- 21** Eläinlääkäri
- 31** 10 Kysymystä
- 33** Kerittyä & karstattua
- 40** Viranomaisilta

TEEMA: VALKUAISKASVIT LAMPAIDEN RUOKINNASSA

- 10** Palkokasveilla tuotos paranee
- 12** Valkoapila parantaa karitsanlihan laatua
- 13** Herneestä energiaa ja valkuaista lampaalle
- 14** Palkokasvit nurmitilalla
- 15** Sinimailasta texel-katraalle
- 16** Luomurypsi houkuttelee

ARTIKKELIT

- 18** Texelin ja suomenlampaan perinnöllisyys
- 22** Lammashaasta lautaselle
- 24** Lammas maidontuottajana
- 26** Viron lammastilat monessa mukana
- 29** Eläinkauppoja Viroon
- 35** Suomelle menestystä lammaspaimennuksen EM-areenoilla
- 36** Hankkeista potkua lammasalalle
- 44** Uuden lampurin mietteitä osa 3.

VUOHIPALSTA

- 38** Ideasta elinkeinoksi – vuohitaloutta pohjalaisittain

Tilaushinta: 60 €/vuosikerta 2010 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi
Paino: T-Print Ky, Hyvinkää
Kansikuva: Jaana Kankaanpää

Toimituksen osoite:
 Terhi Torikka
 Valhallankatu 12 A 3
 00250 Helsinki

Toimitus ja ilmoitusmyynti:
 Päätoimittaja:
 Pia Parikka
 Puh. 020 747 2451
 pia.parikka@proagria.fi

Toimitussihteeri:
 Terhi Torikka
 Puh. 040 752 6363
 terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta:
 Christer Ollqvist
 Johanna Alamikkotervo
 Janne Jokela
 Eero Lehtinen
 Sebastian Nurmi
 Susanna Nuutinen
 Martti Rantala

ISSN 0785-7276

Seuraava lehti 2/2010:
 Ilmestyy 7.5.2010.
 Aineistot 19.3. mennessä.

Tavoitteita kohti

Hyvät uuden vuoden toivotukset kaikille Lammak & Vuohen lukijoille. Olen Tapio Rintala, 51-vuotias lampuri Yläneeltä. Olemme hoitaneet kototilaa vaimoni Annen kanssa vuodesta 1982 asti. Rintalan tilalla on aina ollut lampaita, niinpä mekin saimme häälahjaksi äidiltäni viisi uuhua. EU:iin liittymiseen asti meillä oli noin 10-15 uuhun katras lähinnä jokirantamaisemien hoitajina. Byrokratian yltäessä mietimme mitä tehdä; lopettaakko vai laajentaa? Päädyimme laajentamaan, ja kun katraskoko oli noin 50 uuhua, vanha hirsinavetta kävi auttamattoman pieneksi; joka ovi- ja ikkuna-aukosta kurkisteli lampaita. Lampaiden hoitaminen vanhassa epäkäytännöllisessä navetassa oli aikaavievää. Uusi lampola valmistui vuonna 2000.

Uuhimäärän kasvaessa lisätilan tarvetta tuli ja vuonna 2005 valmistui kasvattamo karitsoille. Tilallemme on rakennettu myös pari rehuvarastoa ja viimeksi lantala ja kylmäpihatto joutilaille viime vuonna. Tällä erää suomenlammasuuhia on noin 200. Tilamme pellot ja eläimet ovat luomussa. Lähes kaikki lampaiden rehut tuotetaan itse. Kaikki liha, villat ja taljat jalostetaan ja markkinoidaan suoraan kuluttajille. Tilalla on myös liitännäiselinkeinona maatalouskonekauppaa. Anne käy tilan ulkopuolella työssä. Kaksi jo aikuista lastamme, Mari ja Samuli, auttavat töissä merkittävästi. Tilalla työskentelee myös yksi ulkopuolinen työntekijä.

Aivan aluksi haluaisin kiittää kaikkia minua SLY:n puheenjohtajaksi äänestäneitä. Aion tehdä oman suoritukseni, ja katsoa mihin se riittää. Se on ainakin sel-

vää, että haasteita ja töitä ei tästä luottamustoimesta puutu. Parannettavaa ja kehitettävää kyllä riittää, siitä pitää huolen jo yksistään yhdistyksemme strategia, siis että vuonna 2015 tulisi puolet Suomessa syödystä lampaan lihasta olla kotimaista. Nythän kotimaisuusaste taitaa olla noin 20 prosenttia, siis tuotannon tulisi 2,5-kertaistua. Kun kotimaista lammasta tulee enemmän tarjolle se lisää myös kokonaiskulutusta, niinpä luulen, että tuotannon tulee vähintäänkin kolminkertaistua.

Tarvitaan siis uusia lampureita, lisää teurastamoja, lisää toimivaa logistiikkaa, parannusta brändiin, uusia markkinointikanavia, kohtuullista hintaa tuotteista, ideoita, ideoita... Lisäksi meidän tulee pitää puolemmen tukiasioissa, ottaa huomioon maan eri osien olosuhteet, pyrkiä kohtuullistamaan byrokratiaa... Ja mikä tärkeitä saada työllemme palkkaa.

Tällä en lainkaan tarkoita, että mikään ei olisi kunnossa, mitään ei olisi jo tehty ja niin edelleen. Päinvastoin, imagomme on hyvä, meillä on vireä yhdistys, reipas toiminnanjohtaja, oivallinen lehti, hyvät suhteet etujärjestöihin ja valtiovaltaan. Pitää vain laittaa hihat heilumaan, hyviä ideoita tarvitaan; ottakaa yhteyttä Piiaan, minuun ja hallituksen jäseniin. En haaveilekaan tekemäni kaikkea yksin. Toivon, että vahvuuteni on delegoinnissa.

Hyvää kevättä

Tapio Rintala, maanviljelijä

Suomen Lammasyhdistyksen tuore puheenjohtaja

Poimintoja **Ulla Savolaisen** kokoamasta historiikista vuosilta 1998–2008.

Lammastiloilta on saatavissa varsin vähän todellisiin faktoihin perustuvia taloustietoja. 90-luvun alkupuolella neuvonnan käytössä oli varsin monimutkainen ohjelma, jolla tietoja kerättiin. Vuosikymmenen lopulla saatiin käyttöön excel-pohjainen, yksinkertaisempi ohjelma.

Viime vuosina muutamille tiloille on tehty tulosanalyysi, jonka avulla tilat ovat saaneet oikeaa tietoa tilansa taloudesta.

Valtakunnalliset näyttelyt, kuten Farmari, ovat olleet huutokauppojen ohella hyviä jalostuseläinten esittelypaikkoja. Karjatila-messuilla järjestettiin usein myös ulkomuotoarvosteluun perustuva kilpailu.

Farmarissa lampaat ovat muutenkin olleet monipuolisesti esillä. Siellä on muun muassa järjestetty vuosittain kerinnän SM-kilpailu. Viime vuosina mukaan on tullut myös Karitsan kesyttäjä -kilpailu lapsille.

Farmarin ohella lampaat ovat perinteisesti esittäytyneet kansalle myös **Elma-messuilla** Helsingissä.

Jatkoa historiikki-poiminnoille seuraa Lammak & Vuohi -lehdessä myös seuraavissa numeroissa.

Kuva Jaana Kankaanpää

Lammastalous vastaa yhteiskunnan muutokseen

Maatalouspolitiikka hakee uusia muotojaan kaikkialla. Ruuan riittävyyden turvaaminen ja maaseudun kyky vastata tähän haasteeseen ovat suuria kysymyksiä kaikkialla. Mikään maa ei tule vapaaehtoisesti jättäytymään tuonnin varaan.

Maataloudelta vaaditaan yhä enemmän myös laadullisesti. On kyettävä hidastamaan ilmastomuutosta. Ruuantuotanto ei saa vaarantaa vesivarojen riittävyyttä. Ympäristön saastuminen ja luonnon monimuotoisuuden kurjistuminen on saatava kuriin. Eläinten hyvinvointiin on panostettava. Samalla ruuan laatuun, turvallisuuteen ja jäljitettävyyteen liittyvät vaatimukset kiristyvät.

Kuluttajat vaativat tietoa ja valinnanmahdollisuuksia. Hinta ja arjen helppous korostuvat, mutta ruuasta etsitään myös elämyksiä viikonloppujen ja juhlahetkien aterioinnissa. Tuottajien on kyettävä vastaamaan näihin muutoksiin. Pienille tuoteryhmille ja vaihtoehtoisille markkinakanaville avautuu uusia mahdollisuuksia.

Suomalainen lammastalous on lähtenyt määrätietoisesti ja pitkäjänteisen kehittämisen tielle. Alan strategia määrittelee kunnianhimoiset, mutta täysin mahdolliset tavoitteet. Tavoitteena on kannattava yritystoiminta. Puolet kotimaisesta kulutuksesta tullaan kattamaan Suomessa tuotetulla karitsanlihalla. Alan merkitys ympäristöpalvelujen tuottajana säilyy ja kehittyy edelleen.

Politiikan on nyt kyettävä vastaamaan sektorin itse asettamaan haasteeseen. Lammastalouden edunvalvonta on kyennyt vuosittain tuomaan kiihtävästi uusia politiikka-avauksia neuvottelupöytiin. Kaikessa emme

ole vielä onnistuneet, mutta joitain strategiaa tukevia keinoja on jo saatettu liikkeelle.

EU:n maatalouspolitiikan uudistuksen yhteyteen on suunniteltu laatupalkkio teuraskaritoille. Kansallisen tuen ehtoja on muutettu, mutta vaatimuksestamme järjestelmään saatiin helpotuksia tuotantoa aloittaville ja laajentaville tiloille. Lammas- ja vuohirekisteriä ollaan kehittämässä siten, että tuottajien byrokratiasitusta ja työtaakkaa voidaan keventää.

Jatkossa tukijärjestelmiä tulee voida kehittää siten, että lammastalouden erilaisiin rooleihin luodaan selkeät ja kannustavat tuen muodot. Tuotantotuki painotetaan lihantuotannon kannusteisiin. Ympäristötukea kehitetään, jotta se luo edellytyksiä lammastiloille vaalia ja kehittää maaseutuympäristöä. Lampaat on saatava kotieläinten hyvinvointituen piiriin mahdollisimman nopeasti.

Lammastalous on parhaita esimerkkejä monitavoitteisesta maataloudesta. Sitä maailma nyt meiltä odottaa.

Alan suurin ongelma on markkinoiden toimimattomuus. Osuuskun-

”Pienimuotoiselle jalostukselle on luotava elintilaa. Rinnalle tarvitaan myös suuremman koon mittakaavaetuja hyödyntävää ja innovatiivista teollisuutta vähittäiskaupan tarjontaa pirstämään. Kuka ottaa haasteen vastaan? Sen aika on nyt.”

tien omistamat yritykset kantavat päävastuun suurten lihavirtojen jalostuksesta ja markkinoinnista. Lammasta on jäänyt pahasti paitsioon alan kehittämisessä. Pienten teurastamojen rahkeet eivät ole tahtoneet riittää tulokselliseen kasvuun.

Lampaan menestyksekkäs markkinointimalli koostuu useasta kanavasta tuottajalta kuluttajalle. Suoramyyntin keinotekoiset esteet on purettava. Pienimuotoiselle jalostukselle on luotava elintilaa. Rinnalle tarvitaan myös suuremman koon mittakaavaetuja hyödyntävää ja innovatiivista teollisuutta vähittäiskaupan tarjontaa pirstämään. Kuka ottaa haasteen vastaan? Sen aika on nyt.

Kaikki lampaanhoitotarvikkeet meiltä!
Alla fårskötselbehör från oss!
Tavataan Lammaspäivillä Forssassa.
 Toimitamme samalla isompia tarvikkeita tilauksesta.

LARSMON VILLANJALOSTAMO
www.larsmoullforadling.com
 puh. 050 304 1159, 050 564 8375

Tuoretta satoa

KOONNUT: Terhi Torikka ja Pia Parikka

Anne ja Tapio Rintalan tila Yläneeltä on Vuoden Lammastila 2009.

RINTALA PUHEENJOHTAJAKSI JA VUODEN LAMMASTILAKSI

Suomen Lammasyhdistyksen syyskokous äänesti joulukuun alussa Kokkolassa yhdistyksen puheenjohtajasta seuraavalle kolmivuotiskaudelle. Äänestyksessä valituksi tuli lampuri *Tapio Rintala*. Rintalan lisäksi tehtävään oli ehdolla *Johanna Alamikkotervo* Tervolasta.

Rintala kertoi haluavansa viedä alaa eteenpäin yhteistyössä ja toivotti uudet yrittäjät tervetulleiksi.

”En pidä ketään lampuria kilpailijana, Suomessa on runsaasti tilaa lisätuotannolle.”

Rintala kertoi näkevänsä lammassektorilla paljon tehtävää ja mahdollisuuksia. Yksi on esimerkiksi karitsoittamisen ja loppukasvatuksen jakaminen eri tiloille.

Puheenjohtajan tehtävän jätti *Christer Ollqvist* Vöyrieltä. Ollqvist totesi puheessaan lammastalouden olevan hyvässä vedossa, vaikka teurastuksessa onkin ongelmia.

”Lampaasta voi elää ja se on varteen otettava tuotantosuunta, mutta se vaatii rohkeutta, luovuutta, yhteistyökykyä ja sitkeyttä. Jos niitä löytyy, onnistumismahdollisuudet ovat hyvät, jopa muita tuotantosuuntia paremmat, mutta pienemmällä riskillä.”

Rintala myös vuoden lammastila

Tapio ja Anne Rintalan lammastila valittiin samassa yhteydessä myös Vuoden Lammastilaksi vuodelle 2009. Rintalat kasvattavat suomenlampaita luomutilalla Pöytyän Yläneellä.

Tilalla on 180 uuhia, ja kaikki tuotettu liha myydään suoraan. Palkitsemisperusteiden mukaan tila on ulospäinsuuntautunut, ja sillä on investoitu lammastalouteen säännöllisesti. Parhaillaan tilalla rakennetaan kolmatta lampolaa.

Rintalan tilalla on lisäksi myös monipuolista muuta yrittöimintää ja perhe on edustanut alaa ahkerasti.

HANNU VAINIO OY RAKENTAA UUDEN TEURASTAMON – TOIMINTA JÄISSÄ KEVÄÄN AJAN

Hannu Vainio Oy:n teurastamo Mäntsälässä on suljettu kevään ajaksi. Vainio on tiedottanut asiakkailleen, että uusi teurastamo valmistuu kuluvan kevään aikana Mäntsälän naapurikuntaan Orimattilaan.

Uusien tilojen myötä Vainion teurastuskapasiteetti kasvaa, kun pienteurastamoja koskevat rajoitteet eivät enää koske sen toimintaa. Vainion yhtiökumppaniksi uuteen yhtiöön tulee *Miikka Depner*.

Muista!

Tuotosseurantavuosi 2009 sulkeutuu 15.3.2010.

Lampaiden tuotosseurannan yhteenvedo viime vuodelta tehdään maaliskuun lopussa. Jotta eläinten tiedot ehtisivät mukaan laskentoihin, ne tulee tallentaa WinLamp-paaseen viimeistään 15.3.2010.

Tuotosseurannan yhteenvetotulokset viime vuodelta julkaistaan Lammasta & vuohi -lehden numerossa 3/2010 sekä Agronetin lammassosiolla heinäkuun alussa.

ALAMIKKOTERVO LAMPAANJALOSTUKSEN JOHTOON

Suomen Lammasyhdistyksen hallitus valitsi MMM, agronomi *Johanna Alamikkotervon* yhdistyksen alaisuudessa toimivan jalostusvaliokunnan puheenjohtajaksi. Jalostusvaliokunta vastaa lampaiden jalostuksen suuntaviivoista.

Puheenjohtajan paikka vapautui, kun jalostusvaliokunta neljätoista vuotta ansiokkaasti luotsannut lammasyhdistyksen kunniajäsen ja pitkäaikainen lammastutkija *Marja-Leena Puntila* ilmoitti vetäytyvänsä tehtävästä.

Alamikkotervo on toiminut vuodesta 1995 asti emäntänä tervolalaisella lammastilalla Lapissa. Tilalla on 135 valkeaa, ruskeaa ja mustaa suomenlammassuuhia sekä 5–10 siitospässää, ja tilalla syntyy vuosittain lähes 350 karitsaa. Alamikkotervo on opiskellut pääaineenaan kotieläinten ravitsemustiedettä ja sivuaineinaan kotieläinten jalostustiedettä ja kasvinviljelyä. Hänen pro gradu -työnsä käsitteli ruhon lihakuuden arviointia elävältä suomenlammaskaritsalta, ja nykyään hän tekee omalla ultraäänilaitteellaan karitoiden uämittauksia ja eläväEUROP-arvosteluja Lapissa.

Alamikkotervon kantavana ajatuksena on edetä lampaanjalostuksessa laajalla rintamalla panostamalla lihan, villan ja turkisten jalostukseen sekä lampaiden keinosiemennykseen yhteisymmärryksessä Suomen Lammasyhdistyksen asettamien tavoitteiden kanssa.

Jalostusvaliokunta 2010: Johanna Alamikkotervo (puheenjohtaja), Sari Heltelä-Auvinen, Paula Kiiski, Matti Koivisto, Johanna Rautiainen, Pia Parikka (sihteeri)

SIHTEERISTÄ TOIMINNANJOHTAJA

Suomen Lammasyhdistyksen hallitus on päättänyt muuttaa yhdistyksen sihteerin *Pia Parikan* tehtävänimikkeen yhdistyksessä toiminnanjohtajaksi. Päätös toiminnanjohtaja-nimikkeen käyttöön otosta on osa lammassstrategian toteuttamista, ja sen avulla haetaan kasvua ja uskottavuutta kehittyvälle toimialalle.

Nimikemuutos ei vaikuta Parikan työtehtäviin. Toiminnanjohtajalla on päävastuu yhdistyksen käytännön toiminnan organisoinnista. Lisäksi hän toimii yhdistyksen hallituksen ja jalostusvaliokunnan sihteerinä sekä vastaa Lammasta & vuohi -lehden julkaisusta.

Parikka toimii myös ProAgria Keskusten Liiton kehityspäällikön tehtävässä vastaten lammastalouden neuvontapalveluiden kehittämistä ja jalostuksen koordinoinnista.

UUSI TOIMIJA TALJOJA MUOKKAAMAAN

Kurikan Panttilassa Etelä-Pohjanmaalla toimiva Panfur2000 Oy on aloittanut lampaan ja vuohen nahkojen muokkauksen. Yritys muokkaa ja värjää pääasiassa tarhattujen turkiseläinten nahkoja, mutta nyt niiden rinnalle ovat nousseet myös lampaan ja vuohennahat lisäksi myös riistaturkikset.

Yrityksellä on pitkä kokemus turkismuokkauksesta: nykyisessä muodossaan se on toiminut vuodesta 2000, mutta muokkaustoimintaa paikalla on harjoitettu jo yli sadan vuoden ajan.

Panfurille on vuonna 2005 myönnetty laatu- ja ympäristösertifikaatit.

Muokattavaksi lähetetyt nahat merkitään ja niiden alkuperä ja lähettäjä ovat seurattavissa koko prosessin ajan. Näin yritys pystyy takaamaan, että asiakas saa takaisin täsmälleen samat nahat, jotka on lähetänyt. Muokausprosessin avulla raakanahoista saadaan kestäviä.

Lammas- ja vuohennahkojen käyttö on paitsi perinteikästä, myös ekologista ja tukee kestävä kehityksen periaatteita, siksi Panfur haluaa olla mukana tukemassa ja kehittämässä alaa.

Lampaantaljojen ja muiden turkisnahkojen käsittelyohjeet muokkaukseen lähettämisestä löytyvät yrityksen nettisivuilta. Muokattujen lammasnahkojen toimitusaika on noin kaksi kuukautta ja muokaus hinta noin 33 euroa.

www.panfur2000.fi

KNUUTTILAN TILATEURASTAMOHANKE ETENEE HYVÄÄ VAUHTIA

Kaarin Knuuttila tervehtii iloisesti Hyvä lammas! -hankkeen retkikuntaa, joka on tullut tutustumaan rakenteilla olevaan tilateurastamoon. Rakennushankkeen suunnitteluvaiheessa hallinnolta saaduista kriittisistä kommentista huolimatta Knuuttila uskoo asiansa, ja hanke etenee hyvää vauhtia.

Hanke alkoi vuoden 2008 alussa suunnitteluprosessilla, jossa eläinlääkärin kanssa neuvoteltiin useaan otteeseen mahdollisista toteutusratkaisuista. Syksyllä 2008 valmistuivat teurastamon rakennuspiirustukset. Piirustusten valmistumisen jälkeen käynnistyneisiin rakennus- ja ympäristölupaprosesseihin kului myös useampia kuukausia.

140 m²:n teurastamon on tarkoitus valmistua tulevan kevään aikana. Knuuttilan mukaan 1 500 teurastettua lammasta vuodessa on rakenteilla olevan teurastamon kannattavan toiminnan edellytys. Kylmävarastoon mahtuu 40 ruhoa.

Knuuttila on löytänyt taloudellisia ratkaisuja muun muassa hankkimalla käytettyjä koneita ja laitteita. Tilateurastamon rakentamiseen liittyvät hallinnon vaatimukset tuntuvat raskailta. Hienoa, että kaivattua lisäkapasiteettia on tulossa lammasteurastamopuolelle.

Teksti: **Sami Talola**

PIRTIN KEHRÄÄMÖLLE UUSI TOIMITUSJOHTAJA

Pirtin Kehräämön johdossa tapahtui vaihdoksia, kun *Ritva Sariluodon* viiden vuoden työ toimitusjohtajana päättyi viime vuoden lopussa. Toimitusjohtajan työt hoiti väliaikaisesti tammikuun ajan *Eino Hautakangas*.

Pirtin Kehräämö Oy:n uutena toimitusjohtajana aloitti 1.2.2010 *Tarja Gråsten-Tarkiainen* Haukivuorelta (kuuluu nykyisin Mikkeliin). Hän on toiminut aiemmin lähes 20 vuoden ajan Eläkeliiton omistaman Haukirannan loma-keskuksen johtajana.

Uusi toimitusjohtaja esittäytyy lammasväelle lähemmin Lammas & vuohen seuraavassa numerossa.

Pirtin Kehräämö joutuu edelleen jatkamaan villan ostorajoitusta niin, että kehräämölle toimitetusta raakavillaerästä tulee karstauttaa ja kehruuttaa vähintään puolet. 20 vuotta sitten tullut lampaanvillan hintaromahdus maailmalla ei ole korjaantunut ja ainoa mahdollisuus suomalaisen villan markkinointiin on sen kotimaisen jalostuksen monipuolistaminen.

Siihen tähtää myös Pirtin kehräämön kehitysprojekti, jonka tuloksena pyritään saamaan uudenlaista käyttöä suomalaiselle villalle. Se vaatii edelleen paljon työtä, johon käytettävissä olevat resurssit eivät tahdo riittää.

On myös mainittava että alkujalostuksessa ja markkinoinnissa suomalaisen villan, erityisesti talvivillan, roskaisuus sekä likaisuus ja siitä aiheutuva keltaisuus ovat ongelma. Tuottajille tiedoksi, että parannus näissä vaikuttaa nopeimmin myös villan laatuun ja käyttömahdollisuuksiin.

Teksti: **Eino Hautakangas**

*Kehräämön toimisto on muuttanut kehräämörakennukseen Hiirolaan ja nyt myös toimiston ja toimitusjohtajan postiosoite on Kehräämöntie 2, 51520 Hiirola
sähköposti: toimisto@pirtinkehraamo.fi
Gråsten-Tarkiaisen puhelinnumero on: 044 017 3030.*

AHVENANMAANLAMPAITA EESTIIN

Eestin lammasektorille saapui helmikuussa uusi rotututavuus, kun rymätyläläiset *Katja* ja *Alar Sikka* myivät Pärnun lähellä sijaitsevalle lammastilalle 10 ahvenanmaanlampaan uuhikaritsaa.

Tila kiinnostui rodusta etenkin sen villan takia. Uudet omistajat tilasivatkin karitsat keritsemättöminä, jotta saavat jokaisen karitsavillasta näytteen talteen. Tila aikoo seurata villan laatua myös jatkossa.

Katja Sikka pitää lampaiden myyntiä ulkomaille melko helppona. ”Kun vain muistaa rekisteröityä viejäksi, hankkia englanninkieliset polveutumistodistukset ja eläimille terveystodistukset, vienti sujuu melko kivuttomasti.”

Vain kansainvälisen Traces-järjestelmän käyttö osoittautui hieman hankalaksi.

Eläinkauppa Eestiin jatkunee vielä, sillä ostajatila tarvitsee ainakin päsejä uuhilleen.

Viennin tultua tutuksi Sikat ovat alkaneet harkita myös lampaiden tuontia. Etenkin islanninlammas kiinnostaa nuoria lampureita.

Tuoretta satoa

KOONNUT: Terhi Torikka ja Pia Parikka

Suomen Lammasyhdistys r.y. Hallitus 2010

Tapio Rintala, puheenjohtaja,
puh. 0500 257 280, tapio.rintala@co.inet.fi
Oripääntie 999, 21900 Yläne

Janne Jokela, varapuheenjohtaja,
puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi
Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. (0400) 686 616
heikkila.timo@kotinet.com
Arolantie 88, 85200 Alavieska

Eero Lehtinen, puh. 050 4006 282
lehtinen.eero@gmail.com
Tavinjärventie 118, 71740 Tavinsalmi
Varajäsen: **Outi Sirola**, puh. 040 566 4153
outi@sirolantila.com
Sininentie 555, 82600 Tohmajärvi

Johanna Alamikkotervo, puh. 041 459 6657
johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola
Varajäsen: **Matti Rissanen**, puh. 040 5311 788
matti.rissanen1@pp.inet.fi
Jeesiönratsutie 2785, 99770 Jeesiö

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721
studio.sebastian@netlife.fi
Bovikintie 25, 10600 Raasepori
Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286
late@lampuri.fi
Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

Susanna Nuutinen, puh. 050 340 5130
susanna.nuutinen@putkisalo.fi
Putkisolantie 172, 58900 Rantasalmi
Varajäsen: **Kaarin Knuuttila**, puh. 040 578 6317,
skaarin.knuuttila@pp.inet.fi
Ahviontie 260, 46960 Muhniemi

Jan Suttle, puh. 0500 820 243,
jansuttle@netscape.net
Vuohelantie 34, 38250 Roismala
Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 06 343 3303,
mikaela.ingo@agrolink.fi
Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars
Yhdistys rekisteröity 27.12.1988

Reseptivihkoja tilattavissa

Lampaanliharseptejä sisältävistä reseptivihkoista on ollut viime vuodet huutava pula. Aiempina vuosina pääosin hankevaroin painatut reseptivihot ovat loppuneet varastoista. Erityisesti suoramarkkinoijat ovat kaivanneet valmiita reseptivihkoja myyntityön tueksi.

Lampureiden ja lampaanlihan ystävien huutoon on lopulta vastattu Keski-Karjalasta, jossa on työstetty lampaanlihan käytöstä kertova Karitsaa à la Karelia -reseptivihko. Oppaan 22:n reseptin avulla karitsanlihasta on mahdollista loihtia herkullista ruokaa arkeen ja juhlaan. Näyttävän oppaan kokoamisesta on vastannut Keski-Karjalan lammasperkko-hanke.

Tiedustelut: projektipääll. Airi Timonen, puh. 050 494 2079, airi.timonen@keti.fi. Alueellisten lammaskerhojen on mahdollista tehdä yhteistilauksia reseptivihkoista Suomen Lammasyhdistyksestä, jolloin hinta on 3 €/kpl + postituskulut. Kerhojen keskitetyt yhteydenotot: pia.parikka@proagria.fi.

Valitse sopivat lajikkeet

Peltokasvilajikkeet 2010 -kirja ilmestyy 4.3.2010. Kirjaan on koottu uusimmat tiedot maassamme viljeltävien viljojen, palko-, öljy- ja nurmikasvien sekä perunalajikkeiden ominaisuuksista, sadon määrästä ja laadusta sekä keskeisistä viljelyteknisistä erityispiirteistä. Uutuutena mukana ovat maustekasveja kumina ja juurikkaista sokerijuurikas. Kirja perustuu pääosin vuosien 2002–2009 virallisten lajikekokeiden tuloksiin. Hinta 24 €.

Kirjaa voi ostaa useimmista ProAgria Keskuksista tai kirjakaupoista sekä tilata kustantajalta ProAgria Keskusten Liitosta. Käytännön Maamies -lehden kestotilajaajat saavat kirjan tilaajaehtona lehden nro 4 liitteenä huhtikuussa. Verkkokaupasta kirjan voi ostaa osoitteesta www.proagria.fi > julkaisut

UUSIA RYGJALINJOJA SUOMEEN

Suomen viisi rygjalinjaa saavat jatkokseen vähintään yhden, mahdollisesti kaksi, uutta linjaa Tanskasta. Jämsänkoskelainen **Urpo Kovala** toi vuodenvaihteen tienoilla maahan neljä rygjäpässää ja neljä uuhua. Lisäksi mukana matkasi yksi texel-pässi. Kovalan tavoitteena oli tuoda Suomeen uutta rygjavertaa, parempia eläimiä ja etenkin uusia linjoja.

Tuontilampaat viettivät karanteenissa kuukauden Tanskassa ja kuukauden Suomessa. Kovala suunnitteli tuontia jo aiemminkin, mutta silloin se kariutui muun muassa sinikielitautin esiintymiseen Tanskassa. Rygjaa on Tanskassa vain neljä katrasta. Ultraäänimittauja eläimiä ei ollut saatavilla, joten Kovala pyrki vain valitsemaan parhaat eläimet.

Kovalalla on kaikkiaan 40 karitsoivaa rygjaauhua, 15 nuorta uuhua ja lisäksi 9 texel-uuhua sekä 20 pässin pässipankki.

Tilaa KOTI-lehti

KOTI on lämminhenkinen, maaseudun aiheisiin erikoistunut aikakauslehti. Hyödynnä lehtemme asiantuntijajutut ruoasta ja ravitsemuksesta, maaseutuyrittäjyydestä sekä maiseman ja ympäristön hoidosta. Lehestä löydät myös tietoa kädentaidoista ja puutarha-asioista.

Tilaukset kätevästi www.koti-lehti.fi

Tutustumistilaus
24 €
(5 lehteä)

15.-17.4.2010
Forssassa

Valtakunnalliset Lammaspäivät

Paikka: Hotelli PumpuliEnkeli, Hämeentie 7, 30100 Forssa

Puh. (03) 41 531, www.hotellipumpulienkeli.fi

Torstai 15.4. Opintoretki

9:15 Lähtö PumpuliEnkelistä

9:45 *Kari ja Elisa Kotikoski*

Tilalla 320 uuhua, joiden rotuina texel ja ruotsalainen turkislammasta. Kolme kylmälampola, joissa mm. itse rakennettu matoruokkija. Uusi 300 uuhun lampola suunnitteilla.

11:30 Lounas, Suomen maatalousmuseo Sarka

13:00 Vuohitila: *Henna ja Antti Uotila*

Vuohenmaidon sopimustuotantoa: 120 lypsykuttua vanhasta navetasta laajentaen remontoitua vuohinavetassa, jossa 2x18-paikkainen lypsyasema. Tilalla lisäksi ylänkarjaa.

14:15 Vuoden Lammas 2009:

Tapio ja Anne Rintala

Tilalla 200 suomenlammasuuhua, koko tuotanto markkinoidaan itse. Rakennuksina kaksi lämpöeristettyä- ja yksi kylmälampola, joissa monipuolisia rakenne- ja ruokintaratkaisuja mm. visiiri- ja putkiruokkijat sekä lihanleikkaamo.

16:30 Pienteurastamo: Lallin Lammas

Lampaiden ja vuohien teurastamo

ja lihanleikkaamo

18:30 Paluu PumpuliEnkelisiin

Osallistumismaksu 50 € (+ alv 22 %) sisältäen bussikuljetuksen, vierailukäynnit, tarjoilut ja suojavarusteet.

Perjantai 16.4. Mallia maailmalta -seminaari

09:45 Aamukahvi

10:00 Seminaarin avaus, *Pia Parikka*

10:15 Onko ruoho aidan takana vihreämpää?

Riitta Sormunen-Cristian

11:30 Lampolarakentamisen ja koneellistamisen uudet tuulet

Tapio Rintala

12:00 Lounas

13:00 Brittein saaret suunnannäyttäjänä, *Jan Suttle*

13:30 Mallia jalostukseen maailmalta, *Pia Parikka*

14:15 Lammas-benchmarkausta Islannista, Kanadasta ja

Lähi-Idästä, Sari Jaakola

15:00 Uusi-Seelanti: Tehokkuudella tuloksiin? *Janne Mäkeläinen*

15:30 Iltapäiväkahvit

16:00 Dilamm – ruotsalainen markkinointimenetelmä, *Maarit Äärilä*

16:45 Yhteenveto ja keskustelua

17:00 Seminaarin päätös

Ulkomaalaisia esiintyjä mahdollisuksien mukaan.

Seminaarimaksu 95 € (+ alv 22 %) sisältäen ohjelman mukaisen koulutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut.

19:00 Hotelli PumpuliEnkeli
Lampureiden yhteinen buffet-illallinen. Pääruokana kotimaista karitsaa. Illallismaksu 20 €/hlö (+ alv 22 %).

Lauantai 17.4. Suomen Lammasyhdistyksen kevätkokous

9:00 Kokouksen avaus,

puheenjohtaja *Tapio Rintala*, Suomen Lammasyhdistys

9:15 Katsaus tukipolitiikkaan, kotieläinasiamies

Jukka Markkanen, MTK

9:50 Lammassstrategian eteneminen, puheenjohtaja

Outi Sirola, MTK-lammasjaosto

Sukka & myssy:

10:30 Sukkarekka kiertää Suomea, järjestöpäällikkö

Pirkko Elomaa-Vahteristo, Marttaliitto,

11:00 Myssy-lifestyle, Herra Myssy *Janne Rauhansuu*,

MyssyFarm (www.myssy.fi)

11:30 Lounas

12:30 Sääntömääräiset asiat

14:00 Päivien päätös

Lounas 13 € (+ alv 22 %).

TERVETULOA!

ProAgria Keskusten Liitto

Suomen Lammasyhdistys

Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 31.03.2010 ProAgria Keskusten Liittoon *Eila Peitsille*:

020 7472 404, eila.peitsi@proagria.fi. Tämän jälkeen osallistumismaksut +10 %.

Majoittuminen 61,50 €/vrk yhden hengen huoneessa, 51,50 €/hlö/vrk kahden hengen huoneessa. Hinta sisältää aamiaisen ja hotelliasukassaunavuoron. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin.

Lisätietoja ProAgria Keskusten Liitto, *Pia Parikka*, 040 482 5026, pia.parikka@proagria.fi.

Härkäpapu parantaa maan kasvukuntoa ja on oivallinen proteiinin lähde.

Kuvat: Pia Parikka

Palkokasveilla tuotos paranee

Karitsoiden kasvatus perustuu suurelta osin laitumesta saatavaan halpaan rehuun. Laiduntaminen on perinteisesti perustunut typpilannoitettuihin timotei-nurminatavaltaisiin heinänurmiin. Kiinnostus palkokasveihin on lisääntynyt etsittäessä ympäristöystävällisempiä, mutta tehokkaita ja taloudellisesti kannattavia tuotantomuotoja.

Riitta Sormunen-Cristian

MTT kotieläintuotannon tutkimus

Kiinnostusta palkokasveihin ovat lisänneet väkilannoitteiden, valkuaisrehujen ja viljan hintavaihtelut, mitkä ovat luoneet epävarmuutta ja hankaloittaneet tilan talouden ja toiminnan suunnittelua.

Runsaasti valinnanvaraa

Palkokasveja on olemassa noin 17 000 eri lajia. Näistä suurin osa on luonnonvaraisia. Pohjoismaissa esiintyvistä vajaasta sadasta palkokasvista on viljelyksessä kymmenkunta. Maamme tärkeimmät nurmipalkokasvit ovat puna-apila ja valkoapila. Muita meillä viljeltäviä nurmipalkokasveja ovat muun muassa alsikeapila, sinimailanen, sirppimailanen ja vuohenherne.

Lupiini, virna, härkäpapu ja herne kuuluvat palkoviljakasveihin. Palkoviljakasvit ovat arvokasta rehua niiden siementen runsaan valkuaispitoisuuden vuoksi. Siemeniä voidaan käyttää väkirehuseosten valkuais täydennykseen, mutta myös koko kasvi voidaan hyödyntää joko kuivana hei-

nänä, säilörehuna tai laitumena.

Palkokasvien kasvuvaatimus on hyväarakenteinen maa. Apilat, herneet ja pavut suosivat yleensä myös korkeaa pH:a. Useimmat palkokasveja ovat ristisiittoisia ja hyönteispölytteisiä ja täten hyviä mehikasveja mehiläisille.

Palkokasvien käyttöön eläinten rehuna liitetään usein niiden mukanaan tuomat haittavaikutukset. Tunnetuin näistä lienee puna-apilan syöttämiseen liittyvä "apilatauti", joka aiheuttaa hedelmättömyyttä ja lisääntymishäiriöitä. Rehujen kuivaamisella ja säilönnällä voidaan vähentää haitta-aineiden määrää ja tehoa, joten oikein käytettynä palkokasvit ovat eläimille turvallista ja maittavaa rehua.

Heinäkasvien kanssa seoksiin

Palkokasveja käyttämällä hyödynnetään niiden kykyä yhteyttää tyypeä suoraan ilmasta juurinystryöissä elävien *Rhizobium* -bakteerien avulla. Pääosan tyypestä palkokasvit käyttä-

vät itse, mutta osan ne pystyvät luovuttamaan hajoamisen kautta muille kasveille.

Palkokasvit ja runsaasti palkokasveja sisältävät nurmet eivät tarvitse typpilannoitusta. Palkokasvien sitoma typpi on ympäristön kannalta edullista, koska sitä huuhtoutuu vähemmän kuin väkilannoitetun heinäkasvinurmen typpeä.

Monilla palkokasveilla on hyvä esikasviarvo ja maan rakennetta parantava vaikutus. Palkokasvien jälkeen viljoista on saatu lähes 30 prosenttia suurempia kuiva-ainesatoja kuin yksipuolisessa viljanviljelyssä. Palkokasvien hyvään esikasviarvoon vaikuttavat maahan jäävän tyyppien lisäksi myös syväälle ulottuva runsas juuristo, joka murentaa maata syvältä sekä irrottaa ja nostaa ravinteita ruokamultakerrokseen.

Viljelyvarmuuden lisäämiseksi sekä taloudellisuuden ja rehun laadun kannalta palkokasveja suositellaan viljeltäväksi seoksina nurmiheinien kanssa. Koska palkokasvien sulavuus laskee heinien sulavuutta hitaammin, niiden viljelyllä saadaan joustoa nurmen korjuuajatauluun. Palkokasvi-heinäseokset ovat tuottaneet MTT:n tutkimuksissa jopa 10 000 kilon kuiva-ainesatoja hehtaarilta.

Palkokasvit lisäävät syöntiä

Nurmipalkokasvien ruokinnallinen arvo on heinäkasveja parempi johtuen suuremmasta valkuaispitoisuudesta ja paremmasta sulavuudesta. Heinäkasveihin verrattuna palkokasvit sisältävät enemmän kalsiumia ja magnesiumia, mutta vähemmän sokeria. Palkokasvien runsas kalsium- ja magnesiumipitoisuus on muistettava kivennäisrehua valittaessa.

Monissa tutkimuksissa nurmipalkokasvit ovat lisänneet lampaiden kuiva-aineen syöntiä sekä parantaneet karitsoiden kasvua 25–30 prosenttia. Valkoapilalaitumen paremmista kasvuista huolimatta lihatuotos hehtaaria kohden voi typpilannoitella heinänurmilaitumella olla yhtä suuri tai jopa suurempi kuin valkoapilalla. Tämä johtuu heinänurmilaitumen paremmasta laidunnuska-

Hitaasti orastuvan härkäpavun taimettuminen voi kestää jopa kaksi viikkoa. Näin matalaan kylvetynä pavun tainta uhkaa kuivuminen.

pasiteetista.

Karitsalaitumella valkoapilan optimipitoisuutena pidetään kirjallisuuslähteistä riippuen 30–50 prosenttia. Nurmipalkokasvuruokinnan ja erityisesti valkoapilan, on todettu vaikuttavan myös karitsanlihan aistinvaraiseen laatuun.

Lajikekohtaisia eroja

Koska valkoapilaa lampaiden rehuna on käsitelty useissa Lammas & vuohi-lehden numeroissa vuosien varrella, sivuutan sen maininnalla, että kasvattajien mielipiteet valkoapilasta karitsoiden kasvatuksessa jakaantuvat.

Itse olen vannoutunut valkoapilan ystävä ja myös vakuuttunut, että karitsalaidun kannattaa perustaa valkoapila-heinäseoksella. Kokemukseni perustuvat Jögeva-4-valkoapilalajikkeeseen käyttöön. Omissa Jokioisten tutkimuksissani karitsalaitumia perustettiin myös muun muassa Aber-Heraldilla, mutta sen ongelma oli huono talvehtivuus, eikä myöskään satoisuus ollut kovin hyvä.

Härkäpapu valkuaisväkirehuna

Suomessa härkäpapua viljeltäneen tällä hetkellä melko vähän peltomitakaavassa. Sen viljely loppui Suomessa 1950–60-luvulla, mutta nyt

KÄÄNNÄ

Nyt on paras aika huoltaa
keritsinkone
Koneen huolto 24 €
Terien teroitus 12 €/pari
TEROITUSPALVELU HAKKARAINEN
Ravioskorventie 173, 19700 Sysmä
Puh. 050 574 4634 ja 03 717 9977

Valkoapila parantaa karitsanlihan laatua

Valkoapila lisää karitsojen kuiva-aineen syöntiä ja kasvua sekä vaikuttaa positiivisesti lihan laatuun, ilmeni MTT:n tutkimuksessa.

Tutkimuksessa verrattiin typpilannoittamattoman valkoapilan ja typpilannoitetun heinälaitumen vaikutusta karitsojen painoon, teurastuloksiin ja lihan aistinvaraiseen laatuun. Asiaa tutkittiin kahden laidunkesän ajan.

Karitsat laidunsivat kaksi 3–5 viikon jaksoa molempina kesinä. Eläintiheys oli 63 karitsaa hehtaaria kohden.

Karitsojen kasvu- ja teurastulosten lisäksi arvioitiin lihan mureus, mehukkuus, maku ja villanmaku 7-pisteisellä asteikolla.

Ensimmäisenä kesänä aistinvaraisessa arvostelussa oli mukana 32 kolmiroturisteytystä (oxford down x (suomenlammas x texel)) ja toisena kesänä 32 kolmiroturisteytyksen lisäksi 32 kahden rodun risteytystä (suomenlammas x texel ja suomenlammas x oxford down).

Karitsat kasvoivat yhtä hyvin ja rasvoittumatta sekä valkoapilalaitumilla että typpilannoitetuilla heinälaitumilla.

Villanmaku lihassa oli kumpanakin tutkimuskesänä heikoin valkoapilaryhmän karitsoilla. Erot teurastuloksissa olivat pieniä.

siitä on kiinnostuttu uudelleen. Kuulemani mukaan härkäpapu on keskusteluttanut lampureita kovastikin eri puolilla Suomea. Härkäpapu (vicia faba, horse bean, field bean, fava bean, åkerböna) on tärkeä ravintokasvi sekä ihmisille että eläimille eri puolilla maailmaa. Se kasvaa jopa yli metrin pituiseksi.

Härkäpavusta lampaiden tai lypsylehmien ruokinnassa ei löydy koitaimaisia tutkimustuloksia. Kirjallisuuden mukaan se on kuitenkin hyvälaatuinen valkuaislisä rehuseoksissa. Kanadalaisessa tutkimuksessa 15–35 prosenttia härkäpapua väkirehussa soveltui hyvin lehmien valkuaisrehuksi soijan ja rypsirouheen tapaan. Rehutaulukkojen mukaan härkäpavun siemenet sisältävät raakavalukuusta noin 30 prosenttia kuiva-aineesa (ka). Raakavalukuaispitoisuus on siis pienempi kuin rypsirouheen (38 % ka:ssa) tai soijarouheen (52 % ka:ssa) raakavalukuaispitoisuus. Härkäpavun energiapitoisuus (12,8 MJ/kg ka) on ohran luokkaa.

Ja säilörehuna

Helsingin yliopistolla Viikissä on tutkittu härkäpavun säilöntää. Härkäpapu tulee korjata säilörehuksi, kun kukinnan alkamisesta on kulunut 3–4 viikkoa. Säilöntä onnistuu, kun käytetään oikeaa säilöntäteknikkaa ja kasvusto silputaan kunnolla ilman poistamiseksi.

Viikin tutkimuksessa härkäpapua säilöttiin hapolla eri kasvuvaiheissa yksinään tai kauran kanssa. Säilöntä-aineen käyttöä pidettiin välttämättömänä laadun varmistamiseksi. Rehu oli herkkä jälkikäymiselle. Sulavuuskokeessa pässit söivät härkäpapusäilörehua 2,3–2,6 kg ka/pv 100 elopainokiloa kohti.

Tuloksia Viikin kokeista löytyy muun muassa seuraavista lähteistä:

Liisa Syrjälä-Qvist ym. 1984. Vihantaherne ja härkäpapu sekä niiden viljaseos säilörehun lähteenä. Kotieläintieteen laitoksen tiedote no 4.

Pirjo Pursiainen ym. 2002. Vilja ja viljapalkokasviseokset säilörehuksi. Suomen Nurmijhdistyksen julkaisu no 18: 13–18.

Muokkaamme lampaanvuotanne
KORISTETALJOIKSI
Myymme myös erilaisia lammasturkist tuotteita

Rantasen **NAHKA**
JALOSTAMO Ky

38600 LAVIA

<http://www.nahkajalostamo.fi>
puh. (02) 557 1065

LAMMAS ON PISNES

Ahlmanin ammattiopiston aikuiskoulutuksessa alkaa toukokuussa 2010 koulutus lammastalousyrittäjille ja alalle aikoville. Koulutuksessa keskitytään erityisesti lammastalouden liiketoimintaosaamisen kehittämiseen. Ilmoittaudu mukaan koulutukseen ja laitetaan villat pölyämään!

Katso lisätietoja koulutuksesta sekä hakuohjeet nettisivuiltamme www.ahlman.fi. Tavataan Ahlmanilla!

Ahlmanin ammattiopisto/Ahlman-instituutti, Hallilantie 24, 33820 Tampere

Herne maittaa kainuunharmaksille jo nuorena.

Herneestä energiaa ja valkuaista

Herneen soveltuvuutta märehitijöiden valkuaisrehuksi on tutkittu hyvin vähän. Lähes kaikki hernettä koskeneet tutkimukset ovat keskittyneet sen käyttöön lypsylehmien rehuna. Märehtijänä lammas kuitenkin sulattaa herneen samoin kuin nauta, joten tutkimuksista saadaan tietoa myös lampaan ruokintaa ajatellen.

Milja Heikkinen

Herne sopii erinomaisesti etenkin luomutilan rehustukseen, sillä se on hyvä typensitojakasvi ja viljelykiertojen monipuolista- ja. Herne sisältää runsaasti tärkkelystä ja vastaa energia-arvoltaan ohraa. Herne soveltuukin hyvin väkirehuksi kauran kanssa seoksena.

Herneen valkuaispitoisuus on suurempi kuin viljojen, mutta pie-

nempi kuin rypsin. Se sisältää valkuaista noin 230 grammaa kilossa kuiva-ainetta.

Herneen valkuainen on hyvin sulavaa ja se hajoaa pötsissä täysin. Herne ei juuri lisää ohutsuoleen virtaavan rehuvalkuaisen määrää, mutta on erittäin hyvä pötsimikrobien hajoavan valkuaisen lähde.

Lampaat saavatkin herneestä hyvin valkuaiästydennystä, kun perusrehuissa on liian vähän valkuaista pötsimikrobien tarpeisiin. Pötsimikrobien lisääntynyt typensaanti johtaa parempaan rehun sulavuuteen ja syöntiin. Sitä kautta herne lisää uuhien maitotuotosta ja parantaa karitsoiden kasvua.

Kainuunharmaksille maistuu herne

Pohjois-Savossa sijaitsevalla *Taru ja Erkki Heikkisen* luomutilalla vajaa satapäinen kainuunharmaskatras syö hernettä hyvällä ruokahalulla.

KÄÄNNÄ

Kaura-herne-seoksessa on hernettä noin 40 prosenttia.

Teema Valkuaiskasvit lampaiden ruokinnassa

Palkokasvit nurmitilalla

Palkokasvien käyttö on nurmitilalla helpointa aloittaa apilan lisäämisestä nurmiseoksiin, Arja Nykänen, MTT kasvintuotannon tutkimuksesta kertoi Maataloustieteen päivillä.

Välikasvina voidaan viljellä palkoviljoja kuten hernettä, härkäpapua ja jopa lupiinia viljojen kanssa seoksena. Sato voidaan korjata joko puiden tai säilörehuksi.

Nykänen kertoi esityksessään palkokasvien eduista ja haitoista. Hyötyjä ovat esimerkiksi typpiomavaraisuus, esikasviarvo, hyvä sadontuotto ja joustava korjuuaika.

Palkokasvit hyödyntävät karjanlannan ravinteet tehokkaasti, eikä lisäväkalanoitusta välttämättä juuri tarvita. Nurmen korjuuaikaan ne tuovat joustoa, koska niiden sulavuus laskee heiniä hitaammin.

Kotieläintuotannossa rehun syönti paranee, kun sen seassa on palkokasveja. Syönti paranee apilan osuuden kasvaessa aina 50 prosenttiin asti. Rehuna käytettävillä palkokasveilla on välillinen vaikutus myös eläintuotteita käyttävien ihmisten terveyteen.

Viljelyn haasteita ovat viljaa suuremmat satovaihtelut, joiden ennustaminen on vaikeampaa. Myös rikkakasvien hallinta kasvustossa on haastavaa. Eläimille kasvit saattavat aiheuttaa puhaltumisriskin.

Apilan säilyminen nurmissa on koettu jonkin verran ongelmalliseksi. Tähän auttaa Nykäsen mukaan maltillinen lannoitus, uudet satoiset ja hyvin talvehtivat lajikkeet, oikea korjuuajankohta sekä apilattomien vuosien pitäminen viljelykierrössä.

Teksti: Terhi Torikka

Tilalla käytettiin ennen valkuaishuhuna rypsipuristetta. Kun säädökset muuttuivat niin, ettei luomueläinten rehuannos saa sisältää lainkaan tavanomaisesti tuotettua rehua, tuli rypsin saanti lähes mahdottomaksi. Lypsykarjatilat alkoivat varata kaiken rypsin, eikä pienten erien ostaminen ollut enää mahdollista.

Sitä kautta Heikkisten lampaat siirtyivät syömään ”lähiruokaa”. Nyt kaikki väkirehu ostetaan 20 kilometrin päässä olevalta luomutilalta, missä viljellään muun muassa hernettä ja kauraa seoskasvustona. Koska ostoseoksessa on puolet kauraa ja puolet hernettä, lisäävät Heikkiset siihen samalta tilalta ostettua kauraa. Lopullisessa seoksessa hernettä on noin 40 prosenttia.

Herne mukaan ennen karitointia

Uuhet alkavat saada kaura-herneseosta pikkuhiljaa pari viikkoa ennen karitointia. Karitsoinnin jälkeen määrää lisätään kunnes uuhet

RETU BOR

ainoa Suomessa tuotettu ruokonata!

Suomalaisen lihan tuottajalle!

Myynti alan liikkeet sekä

NATURCOM OY

92400 Ruukki, Puh. (08) 270 7200, (02) 762 6200

www.ruokonata.net

Keväällä 2010 Retu myynnissä siemenseoksissa

saavat sitä runsaan puoli kiloa karitsaa kohti.

Tilalla ei ole mahdollisuutta litistää hernetä vaan se syötetään kokonaisena. Heikkiset ovat todenneet, että se maistuu lampaille hyvin siinäkin muodossa.

Lampaiden ruokinta on pyritty pitämään vaivattomana ja karitsat saavat samaa herne-kauraseosta kuin uuhet. Sitä on niille vapaasti tarjolla karitsakammarissa heti, kun ne pääsevät muutaman päivän ikäisenä laumaan.

Karitsat persoja herneelle

Pienenä karitsat syövät seoksesta pääosin kauraa, mutta iän ja koon karttuessa tilanne muuttuu päinvastoin. Silloin ruokintapöydiltä häviävät ensimmäisenä makeat herneet. Karitsat vaativatkin usein jo uutta väkirehuannosta, vaikka kauraa olisi yhä tarjolla.

Viime vuonna karitsoiden teuraspainot olivat keskimäärin noin 19 kiloa, mikä on varsin hyvin pienille kainuunharmaksille.

Koska kaikki väkirehu ostetaan, on hyvälaatuinen säilörehu ruokinnan kulmakivi. Karitsat saavat väkirehua vain noin kolmen kuukauden ikään, mutta niille annettavassa säilörehussa on vähintään puolet puna-apilaa. Valkuaista karitsat siis saavat säilörehusta.

Karitsat saavuttavat teuraspainon hieman myöhemmin, noin 7-8 kuukauden ikäisinä, kuin jos niitä ruokittaisiin runsaalla väkirehulla. Heikkiset ovat kuitenkin tulleet tulokseen, että kalliin ostoväkirehun syöttäminen tuottaisi huonomman tuloksen kuin se, että karitsoiden annetaan kasvaa hitaammin säilörehulla. Lisäksi ruhot ovat aina vähärasvaisia ja teurastamo on kiitellyt niiden laatua.

Sinimailasta texel-katraalle

Lampuri Lauri Leinonen viljelee sinimailasta tilan parhailla peltolohkoilla ja tekee siitä rehua texel-katraalleen.

Parhaat lohkot valitaan sinimailaselle, sillä sen kasvumaa ei saa olla hapan. Leinonen ei suosittele sinimailasta esimerkiksi jääpoltteelle aroille lohkoille.

"Pohjaveden tulee olla syvällä ja pintavesien valua pois pellon pinnasta. Sinimailanen viihtyy kuivemmissakin olosuhteissa kun pitkät juuret saavat kosteuden syvältä maasta", Leinonen kuvailee kasvupaikkaa.

Lampuri laittaa seokseen 10 kiloa sinimailasen siementä ja saman verran timoteita hehtaarille. Sinimailanen suositellaan kylvettäväksi ilman suojaviljaa, mutta kasvusto voidaan perustaa myös harvan suojaviljan kanssa.

Lannoitus lampolasta

Nurmi uusitaan noin neljän vuoden välein. Koska Leinonen viljelee tilaansa luomuna, hän lannoittaa kasvustoa typen sijaan lampaanlannalla. "Perustamisvuotena lantaa noin 20–30 tonnia hehtaarille", Leinonen neuvoo.

Sinimailanen lähtee nopeasti kasvuun sadonkorjuun jälkeen. Siitä saa parhaimmillaan kolme satoa; kesäkuussa, heinäkuussa ja elokuussa. Kylminä kesinä satoja saadaan vähintään kaksi.

Syyskuun puolivälin jälkeen satoa ei enää saa mennä korjaamaan, sillä sinimailasen täytyy antaa varautua talveen. Sänki ei saa olla liian lyhyt talven tullessa.

Sato paalataan esikuivattuna pyöröpaaleihin ilman happoa, ja kääritään muoviin. Leinosen mukaan mailanen ei tykkää kylmästä ja kosteasta, eikä myöskään siedä korjuuta märkänä, silloin koneiden tallausminen tappaa sen ajourien kohdista.

Leinosen kokemuksen mukaan sinimailanen ei vähennä lampaiden tiinehtyvyyttä, koska siinä ei ole niin paljon kasviestrogeenejä kuin puna-apilassa.

Iso lämmöntarve

Leinonen hankkii sinimailasen siemenen Naturcomista, joka kuvailee sinimailasta monivuotiseksi palkokasviksi, jolla on syvä ja voimakas juuristo.

Sinimailanen tuottaa runsaasti valkuaista ja sitä suositellaan viljeltäväksi seoksena timotein kanssa.

Kasvi vaatii paljon lämpöä, mutta ei ole poudanarka. Alkukehityksen aikana kasvusto on herkkä kestorikkakasveille. Leinonen kylvää sinimailasen mahdollisimman myöhään rikkakasvien pitämiseksi kurissa.

Sinimailanen ei kestä jatkuvaa laidunnusta ja maistuu riistapeltokasvina maistuu hyvin hirville. Lisäksi se on hyvä mesikasvi mehiläisille.

Kylvömääräksi Naturcom suosittelee seoksissa 5-8 kiloa hehtaarille, kahden sentin syvyyteen. Ymppäys on sinimailaselle välttämätön.

Teksti: Terhi Torikka

Luomurypsi on houkutteleva vaihtoehto

Luomurypsille löytyy kysyntää, ja sekä öljyn että puristeen tarve on nykyistä tuotantoa huomattavasti suurempi. Viljely onkin lisääntynyt kysynnän ja sadosta maksettavan hinnan noustua.

Reijo Käki

ProAgria Kymenlaakso

Eviran tilastojen mukaan luomurypsin viljelyala nousi viime vuonna 1813 hehtaarista 2 829 hehtaariin. Tarvetta olisi noin kolminkertaiselle viljelyalalle.

Kevätrypsiä voi viljellä Suomessa Etelä-Savossa, Etelä-Karjalassa, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaan rannikkoalueella aina Oulun korkeudelle saakka.

Parhaita kasvupaikkoja ovat hie- ja hietamultamaat sekä hie- ja aitosavet, joiden multavuus ja rakenne ovat kunnossa. Hyviin satoihin pyrittäessä öljykasvit ovat vaativia ja huonoilta lohkoilta saadaan harvoin hyviä satoja. Multa- ja turvemaat soveltuvat myös kevätrypsin viljelyyn. Kosteuden sijaan näillä mailla kriittisiä tekijöitä ovat lämpötila ja rikkakasvit.

Rypsi itää +5 asteen lämpötilassa mutta vasta +10–15 asteessa itäminen on nopeaa ja tasaista. Lämpimässä maassa rypsi tulee sirkkataimelle 3–5 vuorokaudessa, kun taas kylmässä maassa taimettuminen voi kestää jopa pari viikkoa.

Kylvöaika on kompromissi

Eteläisessä Suomessa maa kuivuu muokkaukelpoiseksi monesti nopeammin kuin lämpenee taimettumiselle sopivaksi. Silloin kylvöaika on valittava kompromissina maan kuivumisriskin ja hitaan itämisen välillä. Yleensä myöhästetystä, lämpimään maahan tehdystä kylvöstä kehittyy nopeasti aikaista kylvöä parempi kasvusto.

Tärkeimmät tavoitteet muokkauksessa ovat kosteuden säästö itämisestä ja taimettumista varten sekä hienon maakerroksen saaminen siemenen ympärille.

Maan pintakerros puolestaan saisi jäädä karkeahkoksi kuorettumisen ehkäisemiseksi. Tasauseritys estää maan nopean kuivumisen ja antaa mahdollisuuden lykätä kylvöä kunnes maa on lämmennyt. Näin luodaan edellytykset tasaiselle ja nopealle taimettumiselle.

Rypsin kylvömuokkaus tehdään viljojen kylvömuokkaukselta matalampana, vain noin 2–4 sentin syvyyteen, ja sen tulee olla hienojakoisempi. ”Kylmillä” mailla maa lämmitetään kylvökuntoon kultivoimalla tai kynöllä. Multamailla muokkaus tulee helposti liian syväksi.

Tiheys vaikuttaa rikkakasveihin ja lakoontumiseen

Rypsin kasvuston tiheydellä on enemmän merkitystä rikkakasvien varjostamisessa kuin sadon tuottamisessa; harvemmassa kasvustossa rypsi haaroittuu sekä muodostaa enemmän ja suurempia lituja. Tiheä kasvusto saattaa lakoontua harvempaa kasvustoa helpommin.

Reilusti tavanomaista suuremmalla siemenmäärällä 8–12 kg/ha tavoitellaan maan peittävää kasvustoa mahdollisimman nopeasti. Siemen-

määrää voidaan alentaa jos käytävissä on typpipitoista lannoitetta. Jo 100–150 yksilöä/m² riittää tuottamaan hyvän sadon.

Rikkaäestys on tarpeen

Karjanlantaa ja lihaluujauhoa käytämällä saadaan tarvittava lannoitus järjestettyä. Lannoitus voidaan tehdä mullaten noin viikko etukäteen, jolloin ravinteet ehtivät liueta ajoissa nopeasti kehittyvälle rypsikasvustolle ja samalla idätetään rikkasiemeniä.

Rypsikylvöksen rikkaäestys on mahdollinen taimien juurruttua. Äestys tehdään 1–2 cm syvyyteen. Rikkaäes säädetään maalajista riippuen siten, ettei se revi rypsin taimia irti. Nurmisiemenseoksen kylväminen ja multaaminen rikkaäestyksen yhteydessä on erinomainen keino välttää apilakasvuston läpikasvu.

Multasilla lohkoilla tai maan ollessa kylmää on hyvä tehdä rikkaäestys kylvön jälkeen ennen taimettumista. Matalaan tehdyllä sokkoäestyksellä tasataan maanpinta ja torjutaan ensimmäiset rikat. Näin rikat eivät ehdi kasvaa liian isoiksi ennen seuraavaa rikkaäestystä.

Rypsilohkon tulee olla puhdas juolavehnästä, ohdakkeesta ja valvatista. Kestorikkakasvien torjunta on tehtävä ennen rypsin kylvövuotta; keväällä keskitytään siemenrikkojen torjuntaan.

Nopea kasvu torjuu kirppoja

Myöhästetty kylvö ja kasvuston nopea kehitys auttavat rypsin selviytymistä kirppoja ja rapsikuoriaisia vastaan.

Taudit leviävät pääasiassa maassa talvehtivien itiöiden välityksellä. Lepomuodot säilyvät maassa elinkykyisinä useita vuosia. Vähintään 4–6 vuoden viljelykierto pitää ne kurissa. Pakkahomeelle alttiita välikasveja tulisi välttää rypsinviljelyssä.

Rypsi suojaviljana on paras vaihtoehto myös luonnonmukaisen kasvinsuojelun kannalta. Rapsikuoriaisen tärkein luontainen vihollinen on rapsikuoriaispistiäinen, joka loisisi rapsikuoriaisen toukkia. Pistiäinen talvehtii rypsipellossa maan pintakerroksessa ja lähtee liikkeelle seuraavana kesänä. Pistiaistä voi suosia välttämällä muokkausta ennen seuraavan vuoden kesäkuun loppua.

Syysrypsi sopii kiertoon nurmen jälkeen

Syysrypsi kylvetään heinäkuun lopussa, joten se sopii hyvin viljelykiertoon viimeisen nurmen jälkeen. Syysrypsi vaatii hyväkenteisen ja vettä läpäisevän kasvupaikan. Talvehtiva juuri ei kestä seisovaa vettä pellolla.

Nurmilohkoilla olisi hyvä kesannoida keskikesällä, jotta nurmi- ja rikkakasvusto kuolee. Kun kuiva kesannoitu maa kynnetään matalaan, saadaan hyvissä olosuhteissa valmis kylvöalusta. Ylimääräiset ajokerrat pienentävät maan ilmatilavuutta ja siten huonontavat rypsin talvehtimista.

Kylvö ajoitetaan sateen alle, jotta itämiseen olisi riittävästi kosteutta. Siemenmäärä riippuu kylvötavasta, liian tiheää on varottava. Talvehtiva yksilö kasvattaa noin 6–8 sentin lehtiruusukkeen ja sen juuri on noin 0,6 senttiä paksu.

Syysrypsin kasvurytmi on sellainen, etteivät rapsikuoriaiset liiku vielä kukinta-aikaa. Vaikka talvehtiminen epäonnistuisi, syysrypsi on erinomainen pyydyskasvi ja rikkojen torjuja syksyllä. Syysrypsin puinnin jälkeen jää mainiosti aikaa valmistella lohko syysrukiille.

ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietamäki*, puh. 050 345 5449

Talousneuvonta:

Häme: *Satu Näykki*, ProAgria Häme/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Uusimaa, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776. Varsinais-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Farma, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535. Satakunta: *Erno Uusi-Salava*, ProAgria Satakunta, Istenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori, puh. 0400 422 658

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä-Auvinen*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602

Talousneuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Kymenlaakso ry, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvolaa. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586. Pohjois-Savo: *Virva Tenhunen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 044 576 9908. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Karjala, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Milla Alanco*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. (06) 416 3435, matka 040 706 0558

Talousneuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likvi ja Elinkeinosuunitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Marketta Sarja*, ProAgria Oulu, Ylivieskantie 147, 85500 Nivala, puh. (08) 442 620, matka 040 845 3590

Talousneuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Osmo Tiikkainen*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljua*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Keminmaa, puh. 0400 484 305

Talousneuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

Åland

Ålands Hushållningssällskapet, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax

Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967

” Kasvu- ja teurasominaisuuksien taustalla on samoja geneettisiä vaikutuksia. Valitsemalla eläimiä, joilla on parempi kasvukyky, saadaan myös korkeammat teuras- ja ruhonpainot. ”

Kuva: Veli Ahola

Suomenlampaiden ja texel-lampaiden kasvu- ja teurasominaisuuksissa selviä eroja

Suomenlampaan ja texelin välillä on selviä eroja kasvu- ja teurasominaisuuksissa. Esimerkiksi suomenlampaiden elopainojen periytymisasteet ovat selvästi korkeampia kuin texel-lampaiden.

Katariina Vaaramaa
Helsingin yliopisto,
kotieliäintieteenlaitos

Vuoden 2009 aikana Helsingin yliopiston Kotieliäintieteen laitoksella tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin suomenlampaiden ja texel-lampaiden kasvu- ja teurasominaisuuksia sekä ominaisuuksien välisiä perinnöllisiä yhteyksiä.

Aineisto saatiin suomalaisten lampaiden tuotosseurantarekisteristä, ja se oli rajattu sisältämään vuodesta 1995 alkaen syntyneiden puhdasrotuisten suomenlampaiden ja texel-lampaiden elopainot, eläväEUOP-arvostelun, selkälihaksen ja rasvakudoksen, teuras- ja ruhonpainon sekä teurasluokitusten tulokset.

Ominaisuuksien kokonaisvaihtelusta pyrittiin selvittämään vanhemmilta periytyvistä vaikutuksista johtuva osuus tilastollisen analyysin avulla. Muina vaihtelua selittävinä tekijöinä analyysimalleihin sisällytettiin karitsan sukupuoli, väri, syntymävuosi ja -vuodenaika, vuonuekoko, emän ikä sekä ominaisuudesta riippuen karitsan ikä.

Erot rotujen välillä

Rotujen välillä oli selviä eroja kasvu- ja teurasominaisuuksissa. Punnitustulokset olivat texel-karitsailla suomenlampaita korkeampia, mutta erot teuras- ja ruhonpainoissa eivät olleet yhtä suuria kuin elopainojen kohdalla.

Teuraspainojen erojen pienuutta saattaa selittää myös osaksi se, että

tämän aineiston texel-karitsat teuras-tettiin keskimäärin 188 vuorokauden iässä eli selvästi nuorempina kuin suomenlampaat, joiden keskimääräinen teurasikä oli 228 vuorokautta.

Selkälihaksen syvyys oli suomenlampailla pienempi, mutta rasvakudoksen kohdalla rotujen välinen ero ei ollut yhtä selvä. Lisäksi rasvakudoksen paksuuden hajonta oli suuri molemmilla roduilla. EläväEUOP-arvostelussa texeleiden keskimääräinen tulos oli selvästi suomenlampaita korkeampi.

Ruhon EUROP-luokituksessa texel-karitsat saivat keskimäärin korkeampia tuloksia kuin suomenlampaat, mutta ero ei ollut yhtä suuri kuin eläväEUOP-luokituksen tuloksissa. Ruhon rasvaluokka oli molemmilla roduilla keskimäärin sama.

Värillä ei juuri merkitystä

Suomenlampaiden kohdalla tutkitiin lisäksi eri värimuunnosten välistä eroja. Valkoisten suomenlampaiden pienimmän neliösumman menetelmällä (LS) lasketut keskiarvot olivat muunvärisiä suomenlampaita korkeampia muissa ominaisuuksissa paitsi päiväkasvu kuudesta viikosta neljään kuukauteen, rasvakudoksen paksuus, teuraspaino, ja ruhon rasvaluokka.

Keskimäärin valkoiset suomenlampaat teurastettiin useita viikkoja muunvärisiä suomenlampaita nuorempina, mikä saattaa osaltaan olla syynä siihen, että harmaiden ja kirjaviiden suomenlampaiden keskimääräiset teuraspainot ovat valkoisia suomenlampaita hieman korkeampia. Ruhonpainoissa vastaavia eroja ei näytä olevan. Erot värimuunnosten välillä voivat johtua osaksi myös eri värejä suosivien tilojen eroista.

Kasvu- ja teurasominaisuudet periytyvät hyvin

Periytymisasteiden perusteella mahdollisuudet perinnölliseen edistymiseen jalostusvalintojen avulla sekä kasvu- että teurasominaisuuksien osalta ovat hyvät. Suomenlampaiden elopainojen periytymisasteet olivat melko korkeita ja selvästi korkeampia kuin texel-lampaiden. Molempien rotujen periytymisasteet olivat kuitenkin keskimäärin kohtuullisia.

Päiväkasvujen periytymisasteissa ei ollut rotujen välillä yhtä suuria eroja. EläväEUROP-arvostelun ja selkälihaksen ja rasvakudoksen periytymisasteet olivat texel-lampailla

suomenlampaita pienemmät jätteen melko alhaisiksi.

Myös teuras- ja ruhonpainon periytymisasteet olivat suomenlampailla texeleitä korkeammat. Teurasprosentin ja ruhon rasvaluokan periytymisasteet olivat kohtalaisia ja samaa suuruusluokkaa molemmilla roduilla. Texeleillä ruhon EUROP-luokan

periytymisaste oli suomenlampaiden vastaavaa alhaisempi.

Geneettiset korrelaatiot lupaavia

Elopainojen keskinäiset geneettiset korrelaatiot olivat korkeita ja positiivisia, samoin elopainojen ja päiväkasvujen korrelaatiot teuras- ja ruhonpainon kanssa. KÄÄNNÄ

Periytymisasteita

Ominaisuus	Suomenlammas	Texel
syntymäpaino	0,32 (0,01)	0,18 (0,02)
6 viikon paino	0,38 (0,02)	0,10 (0,02)
4 kuukauden paino	0,38 (0,02)	0,13 (0,01)
päiväkasvu 6vk – 4kk	0,22 (0,01)	0,14 (0,02)
elävä europ	0,17 (0,01)	0,14 (0,02)
selkälihas	0,20 (0,02)	0,12 (0,02)
rasvakudos	0,16 (0,02)	0,11 (0,02)
teuraspaino	0,32 (0,00)	0,18 (0,04)
ruhonpaino	0,24 (0,02)	0,14 (0,03)
teurasprosentti	0,31 (0,01)	0,27 (0,00)
ruhon EUROP	0,19 (0,03)	0,13 (0,02)
ruhon rasvaluokka	0,20 (0,01)	0,20 (0,03)

Geneettisiä korrelaatioita

Ominaisuuspari	Suomenlammas	Texel
6 vk paino - 4 kk paino	0,65 (0,02)	0,76 (0,04)
4 kk paino - elävä europ	0,50 (0,04)	0,44 (0,07)
4 kk paino – selkälihas	0,59 (0,03)	0,52 (0,06)
4 kk paino – teuraspaino	0,76 (0,02)	0,78 (0,04)
4 kk paino – ruhonpaino	0,52 (0,02)	0,61 (0,05)
4 kk paino – EUROP	0,21 (0,03)	0,08 (0,08)
4 kk paino - rasvaluokka	0,14 (0,01)	0,13 (0,08)
elävä europ - selkälihas	0,47 (0,01)	0,61 (0,01)
elävä europ - teuraspaino	0,24 (0,01)	-0,08 (0,13)
elävä europ - ruhonpaino	0,45 (0,06)	-0,13 (0,12)
elävä europ - EUROP	0,43 (0,01)	0,38 (0,14)
elävä europ - rasvaluokka	0,19 (0,01)	-0,13 (0,18)
selkälihas - EUROP	0,33 (0,02)	0,22 (0,11)
rasvakudos - rasvaluokka	0,37 (0,01)	0,10 (0,08)
teuraspaino - ruhonpaino	0,88 (0,01)	0,78 (0,05)
EUROP - rasvaluokka	0,41 (0,01)	-0,08 (0,09)

Keskimääräiset tulokset

	Suomenlammas	Texel	Suomenlampaan eri värimuunnokset				
			valkoinen	musta	ruskea	harmaa	kirjava
Syntymäpaino	3,59	5,47	3,38	3,38	3,26	3,35	3,29
6 viikon paino	13,51	18,56	14,32	13,68	13,32	14,21	12,43
4 kuukauden paino	31,13	37,89	33,82	32,74	31,46	31,10	32,32
Päiväkasvu 6 vk–4 kk	214	244	226,00	229,00	223,00	220,00	250,00
Elävä europ	1,70	3,40	1,84	1,74	1,66	1,48	1,79
Selkälihas	20,61	27,91	21,44	21,19	20,59	20,17	20,97
Rasvakudos	1,51	1,70	1,51	1,48	1,55	1,45	1,46
Teuraspaino	44,84	45,63	45,51	44,29	42,67	43,89	46,40
Ruhonpaino	18,05	19,96	18,55	18,07	17,62	17,54	18,21
Ruhon EUROP-luokka	1,91	2,90	1,96	1,87	1,84	1,86	1,86
Ruhon rasvaluokka	2,30	2,30	2,42	2,32	2,33	2,55	2,45

Elopainojen geneettiset korrelaatiot EläväEUROP-arvostelun ja selkälihakseen ja rasvakudoksen kanssa vaihtelivat alhaisesta keskinkertaiseen positiiviseen. Elopainojen ja päiväkasvujen geneettiset korrelaatiot teurasluokitusten kanssa olivat alhaisia molemmilla roduilla. EläväEUROP-arvostelun ja ultraäänimittauksen keskinäiset geneettiset korrelaatiot olivat keskinkertaisia tai korkeita. Teurasominaisuuksien keskinäiset geneettiset korrelaatiot olivat molemmilla roduilla vaihtelevia.

Geneettisistä korrelaatioista voidaan todeta, että kasvu- ja teurasominaisuuksien taustalla on samoja geneettisiä vaikutuksia. Valitsemalla eläimiä, joilla on parempi kasvukyky, saadaan korkeammat teuras- ja ruhonpainot. Teurasluokituksiin elo-

painoilla ei näytä olevan selviä geneettisiä yhteyksiä.

Suomenlampaiden eläväEUROP-arvostelun ja ultraäänimittauksen sekä teurasominaisuuksien välisten geneettisten korrelaatioiden perusteella näyttäisi siltä, että elävältä eläimeltä arvioituilla ominaisuuksilla on geneettisiä yhteyksiä niin teuras- ja ruhonpainon kuin teurasluokitusten kanssa.

Texel-lampailla tulokset saattavat olla epäluotettavia analyysissä ilmenneiden laskennallisten ongelmien takia. Nämä ominaisuudet ovat kuitenkin hyviä ennusteita eläimen teurasominaisuuksista, ja niiden tuoma informaatio kannattaa hyödyntää. Kasvuominaisuuksien positiiviset geneettiset korrelaatiot pintarasvan ja ruhon rasvaluokituksen kanssa eivät olleet erityisen korkeita, eikä toistaiseksi liika rasvaisuus ole ollut ongelmana suomalaisessa lammastuotannossa. Tulisi kuitenkin pitää huolta siitä, ettei lampaiden rasvaisuutta ainakaan lisätä, mutta parantamalla kasvukykyä todennäköisesti alennetaan karitsojen keskimääräistä teurasikää, mikä edesauttaa sitä, etteivät karitsat ehdi rasvoittua.

Kasvu- ja teurasominaisuudet käytännön jalostuksessa

Tällä hetkellä ultraäänimittauksia tehdään vain pienelle osalle karitsoja. Myös tiedot teuraspainoista sekä

-luokituksista jäävät saamatta suurelta osalta teurastetuista eläimistä.

Elopainojen positiiviset geneettiset yhteydet teuras- ja ruhonpainon kanssa kuten myös ultraäänimittauksen geneettiset yhteydet teurasluokitusten kanssa ovat tästä syystä hyödyllisiä jalostusvalinnoissa. Olisi tärkeää saada yhä useammilta eläimiltä teurastiedot talteen. Neljän kuukauden painot punnitaan tunnollisesti, mikä mahdollistaa eläinten vertailun ainakin kasvuominaisuuksien suhteen.

Lampaanlihan tuotannossa risteytysten käyttö on merkittävää. Olisi kiinnostavaa selvittää, miten risteytysten tulokset vertautuvat puhdasrotuisten lampaiden tuloksiin. Puhdasrotuisten eläinten kohdalla selvää perinnöllistä edistymistä syntymävuosien välisissä tuloksissa ei havaittu aineistosta. Tämä saattaa kertoa valinnan tehottomuudesta.

Toisaalta tarkastellun ajanjakson aikana on otettu käyttöön lihan tuotantoindeksi ja myös rekisteröintikäytännöissä ja tuotosseurannassa on tapahtunut muutoksia. Keskimääräinen tilakoko on myös kasvanut ajanjakson loppupuolella, ja tuotanto on kasvusuuntaista. Eläinmäärän lisäämisen ohessa on vaikea tehdä jalostuseläinten valinta sellaisella ankaruudella, joka näkyisi tuloksissa perinnöllisenä edistymisenä.

KOTIMAISET HALVALLA

PYÖRÖPAALI-HÄKKI.
Uusi malli.
alk. 255 €, sis. alv

Aitaelementit
pikalukituksella
1,2 m – 64 €, sis. alv
1,5 m – 69 €, sis. alv
2 m – 76 €, sis. alv
1,5 m käyntiovellalla
95 €, sis. alv

Karitsaportti, säädettävä – 135 €, sis. alv
Lämmitettävät juomakupit uutuus malli
(irroitettavalla pohjatulpalla)

www.retronik.com
Reino Louko
puh. 050 521 0082, fax (06) 437 6205

Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat 2010

Suomenlammas

4–6 kk:n ikäiset uuhikaritsat, alkaen 220 €
4–6 kk:n ikäiset päässikaritsat, alkaen 270 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 320 €
Vähintään 1-vuotiaat päässit, minimihinta 420 €

Texel, rygja, dorset ja oxford down

4–6 kk:n ikäiset uuhikaritsat, alkaen 270 €
4–6 kk:n ikäiset päässikaritsat, alkaen 370 €
Vähintään 1-vuotiaat päässit, minimihinta 470 €
ja uuhet, minimihinta 370 €

HUOM! Eläinten hintoja sovittaessa on muistettava huomioida myyjältä perittävä 10 % välityspalkkio. Sukutodistuksia tilattaessa on ilmoitettava, mikäli maksaja on ostaja, muuten maksu peritään myyjältä.

Lisähintasuositus xx alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

2–3 kk:n ikäiset kuttukilit, alkaen 55 €
4–8 kk:n ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €
Astutetut kuttukilit, alkaen 130 €
Pukkikilit 5 kk:n ikään asti 90 €
Pukkikilit (yli 5 kk), alkaen 120 €
Lypsykutut (tuotoksesta riippuen), alkaen 135 €
Vanhemmat pukit, alkaen 140 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytyinä), alkaen 1,5 €/l.

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhai tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uudesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

Kuntoluokitusta tekemään

Kuntoluokitus on nopea, luotettava ja halpa menetelmä aikuisen lampaan kunnan mittaamiseksi. Sen avulla voi seurata tuotantovaiheenmukaisen ruokinnan onnistumista sekä yksilön, että katraan tasolla.

Uuhet tulisi kuntoluokitaa vähintään kaksi kertaa tuotantokierron aikana: hyvissä ajoin, eli noin 6–8 viikkoa ennen astutusta ja suunnilleen saman verran ennen karitsointia.

Kuntoluokitus tehdään ristiselästä, tunnustelemalla pystysuoria ja poikittaisia selkähaarakkeita ja niiden välisten kudosten täyteläisyyttä.

Kuntoluokat esitetään yleensä numeroin 0–5.

Uuhille tavoite on tasainen kuntoluokka. Rodun ja tuotantovaiheen mukaan se kuitenkin hieman vaihtelee, mutta kuntoluokan tulisi aina pysyä välillä 2–3.

Kuntoluokka 1:

Oka- ja poikkihaarakkeet ovat terävät. Sormet pääsevät poikkihaarakkeiden alle. Eri haarakkeiden välissä ei tunnu rasvaa, mutta selkälihasta on jonkin verran. Uuhi on laiha.

Kuntoluokka 2:

Okahaarakkeet tuntuvat selvästi, mutta ne eivät ole teräviä. Poikkihaarakkeet ova pehmeitä, mutta sormet pääsevät melko helposti niiden alle. Selkälihaksa tuntuu, mutta sen päällä on vain hiukan rasvaa. Uuhi on melko sopivassa kunnossa.

Kuntoluokka 3:

Oka- ja poikkihaarakkeet ovat pehmeitä, pyöreitä. Sormet pääsevät poikkihaarakkeiden alle vain vaivoin. Okahaarakkeet eivät helposti erotu yksittäisinä. Selkälihaksa eri haarakkeiden välissä tuntuu täydeltä ja sitä peittää kohtalainen rasvakerros. Uuhi on sopivassa kunnossa.

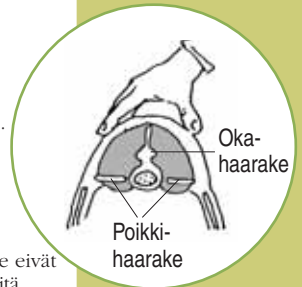
Kuntoluokka 4:

Yksittäisiä okahaarakkeita ei pysty erottamaan. Poikkihaarakkeita ei pysty erottamaan. Selkälihaksa tuntuu täydeltä ja sitä peittää paksu rasvakerros. Uuhi on melko lihava.

Kuntoluokka 5:

Oka- tai poikkihaarakkeita ei voi tuntea. Selkälihaksa tuntuu erittäin täyteläiseltä ja sitä peittää erittäin paksu rasvakerros. Rasvaa saattaa olla myös takapäissä, hännän ympärillä ja hännässä. Uuhi on erittäin lihava.

”Uuhet tulisi kuntoluokitaa vähintään kaksi kertaa tuo-tanto-kierron aikana: hyvissä ajoin, eli noin 6–8 viikkoa, ennen astutusta ja suunnilleen saman verran ennen karitsointia.”

Kotimaista Startti Maito Instant -maitojuomaa karitsan on turvallista imeä

Toimii hienosti:

- kotimaisesta maidosta valmistettu
- liukenee nopeasti - instantoitu
- hyvä saatavuus kautta maan

Käyttö:

Sekoita 1 dl Startti-jauhetta 2 desilitraan +40 asteista vettä ja käytä tarpeen mukaan, esimerkiksi:

Karitsan ikä vrk	Kerta-annos dl juomaa	juottokertoja päivässä
1	0,5-1,0	5-6
2-7	1,0-2,0	4-5
8-14	3,0-4,0	3-4
15-28	4,0-6,0	3
29-42	5,0-6,0	2

Hyvä saatavuus:

Startti Maito Instant -maitojuomaa on saatavana lampaan kasvattajille meijereiden myymälöistä, K-Maatalouskaupoista sekä Agrimarketeista Suvi Maitojuoma -nimellä.

Hyvä Startti vahvaan kasvuun.

Lammas & vuohen uudella palstalla mestarikokki **Markus Maulavirta** antaa vinkkejä karitsan eri ruhon osien käytöstä. Ensimmäisenä vuorossa on ruhon arkisemmista osista valmistettava **Vorschmack**. Palsta toteutetaan lukijan ehdotuksesta, toimitus kiittää vinkistä!

Markuksen mietteitä

Mukava aloittaa vuosi tämmöisellä lammaspalstalla. Lammas on ollut minulle hyvin läheinen raaka-aine jo urani alkuvaiheilta tai siis tarkemmin 80-luvun puolivälistä.

Se oli vielä aikaa jolloin suuri oli kaunista, harvoin kukaan mainitsi sanaa karitsa. Kävin silloin jopa lammasseminareissa, joissa opin paljon.

Jokioisten tutkimuslaitoksessa oli tehty pitkään työtä suomenlampaan parissa. Suomenlampaasta on mahdollista saada hyvä liha-luusuhde hyvällä jalostuksella, jopa kilpailukykyinen useimpiin liharotulampaisiin verrattuna. Texel taitaa kuitenkin olla omassa sarjassaan.

Taannoin kun tein herefordien tiimoilta yhteistyötä ”cowboy” *Antti Herlinin* kanssa, hän muisteli opiskeluaikojaan yhdysvalloissa. Siellä suomenlammasta arvostettiin kovasti, mutta ainoastaan villan ja erinomai-

sen sikiävyyden takia.

Taannoin lihakauppias vasiten soitti ja sanoi, että nyt on komia lammas myynnissä, tosi iso ja pulska. No, ne olivat niitä aikoja, jolloin lampaan arvostus oli kaukana tämän päivän lampaasta. Se ratkaiseva, eli maku, ei niinkään ollut kärkeisjoilla.

Hienoa yhteistyötä tilojen kanssa

Onneksi ajat ovat menneet eteenpäin. Olen saanut tehdä hienoa yhteistyötä erilaisten lampureiden kanssa. Olen käynyt aika monilla farmeilla ja saanut hyvää valistusta eri roduista ja niiden ominaisuuksista.

Yksi hienoimmista ja varhaisimmista yhteistyökumppaneista oli Paddaisten kartano Sauvossa. *Barbro Rosenlewin* kanssa sovimme ruhopainoksi 14-15 kiloa, koon, johon molemmat olivat tyytyväisiä. Käytimme siihen aikaan ravintola Palacessa

tilan koko tuotannon sitä mukaa, kun ne saavuttivat tuon painon.

Oli hienoa huomata, miten lihan maku muuttui kun kesä eteni. Loppukesän karitsat saivat syödäkseen luumuja ja ruusunmarjoja. Että ne maistuivat hienoilta, vieläkin suussa tuntuu.

Toki hyviä tarinoita riittää muitakin, mutta säästellään.

Se, miksi lupauduin kirjoittamaan tälle palstalle, johtuu pitkälti halusta syventää lampaan käsittelyä lautaselle saakka. Kun käsittely ja arvoketju säilyy pelloilta pöytään, olemme kaikki voittajia.

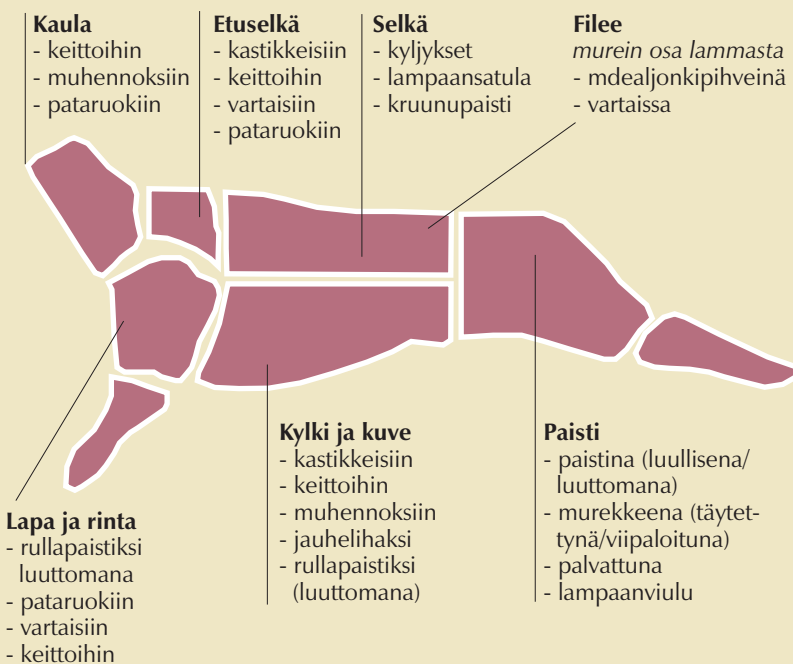
Lammas taipuu moneen

Ehkä paras tapa aloittaa on kuuluisin lammasruoka, Vorschmack. Sehän se on.

Vorschmack tehdään ruhon, arkiemmista osista: kylki, kuve, niska, miksei potkalihatkin ja kaikki muu ruhon paloittelussa tulevista pikkupaloista.

Lampaan jaottelu osiin

Lammas jaetaan karkeasti neljään osaan. Etupää, selkä, kylki ja paistit. Eipä oikeastaan poikkea pikkuisista neliraajaisista, mutta ehkä tässäkin olisi pieni tuotekehittelyn paikka.

Kuvan lähde: Karitsaa á la Karelia

Perinteinen Vorschmack

- 1 kg luutonta lampaanlihaa**
100 g luutonta naudanlihaa
3 keskikokoista sillifileetä
½ purkkia anjovista (n. 50 g)
2–3 sipulia
lisäaineetonta lihalientä tai vettä sen verran että reilusti peittyy
(vähän tomaattisosetta)
2–4 valkosipulinkynttä
Jauhettua mustapippuria

Tämä on versio Suomen Marsalkka Mannerheimin kuuluisasta suosikkiruoasta. Vorschmackin kanssa tarjotaan lisäksi smetanaa, etikka- tai suolakurkkuja ja etikkapunajuuria.

1. Leikkaa lampaan- ja naudanliha 3 cm:n kuutioiksi. Kuori sipulit ja viipaloi ne. Aseta lihat, sipulit ja valkosipuli voideltuun uunivuokaan ja paista uunissa 220 asteessa, kunnes ne ovat kauniin ruskeat, saavat olla jopa rapean kuivia.
2. Jäähdytä ja jauha sitten lihamyllyllä yhdessä silli- ja anjovisfileiden kanssa. Laita jauhettu massa uunivuokaan ja sekoita joukkoon lihalientä tai vettä sen verran että massa on sakean kastikemainen.
3. Kypsennä 200 asteessa välillä sekoittaen vähintään kaksi tuntia, mielusti enemmän.

Pinnan ruskistuminen tuo aina uutta väriä ja paahtunutta makua. Jos nestettä haihtuu liian nopeasti, lisää sitä. Jos väri jää epämiellyttävän harmaaksi, lisää joukkoon käristettyä tomaattipyrettä. Vorschmackin pitää olla rakenteeltaan puuromaisen sakeaa mutta mehukasta ja miellyttävää.

Lisäkkeeksi:

Karkeassa suolassa kypsennettyjä uuniperunoita.

Työ on sen verran aikaa vaativa että kannattaa kerralla tehdä vähän enemmän, vaikka tuplasatsi.

Maito tuo toimeentulon saksalaiselle lammastilalle

**Lammas maidontuottajana saat-
taa kuulostaa suomalaisille vie-
raalta. Etelä-saksalaisella mai-
tolammastilalla se on kuitenkin
arkea. Itse asiassa kyseessä on
elinkeino, josta Fischerin perhe
saa toimeentulonsa.**

Teksti ja kuvat **Leena Hildinger**

Längenburgin lammassjuustola sijaitsee Etelä-Saksan Baden-Württembergin osavaltiossa, Längenburgin varrella, Hohenlohen tasangolla. Kauniimpaa paikkaa on vaikea kuvitella, kun laitumilta voi syksyn ilta-auringossa ihastella hienoa Längenburgin linnaa laakson toisella puolella.

Tila täytti juuri 25 vuotta, ja nykyisellä paikallaan se on kolmatta vuotta. Vuonna 2006 Fischerin perhe muutti vanhalta lähellä sijaitse-
vasta tilalle uudelle, entistä tilavam-
malle maatilalle. Nykyisellä paikalla
lampola, juustola ja tilakauppa ovat
samassa rakennuksessa, asuintalon
vieressä. Kaikki on rakennettu puus-
ta ja erikoinen ruohokatto kiinnittää
huomion. Kyseessä onkin Demeter-
luomutila.

Luonnonläheisyys lähtökohtana

Fischerin pariskunta aloitti itä-frii-
siläisten maitolampaiden pidon
kahdella eläimellä. Yhteisenä pe-
riaatteena oli alusta alkaen itsensä
elättäminen sekä luonnonläheinen
tuotantotapa. Nykyään lypettäviä
lampaita on 180, jonka lisäksi jälki-
kasvu ja pässtit.

Eläimet laiduntavat tilan 30 heh-
taarilla maisemanhoitoalueilla läpi
vuoden. Yöksi ne pääsevät kylmä-
lampolaan. Lampaiden siirrosta avus-
tavat tilan neljä border collieta.

Laidunruohon lisäksi käytössä on
heinää ja säilörehua. Väkiprehuina on
varhain korjatusta heinästä puristet-
tuja rakeita. Perustelu ruokinnalle

**Lammassjuustolan kellarissa voi kerralla
kypsyä jopa kolme tonnia juustoa.**

**Tilakaupan juustovalikoima houkutte-
lee maistamaan.**

on, että märehtijänä lammas ei luon-
nossakaan söisi muuta kuin heinää,
joten viljoja ei tarvita.

Kolme tonnia juustoa kellarissa

Lampaat lypsetään puolet lypsy-
kaudesta kaksi kertaa päivässä, sen
jälkeen vain aamuisin. Lypsykausi
kestää 10 kuukautta. Kaksi kuukaut-
ta ennen karitsointia eläimet ovat
ummassa.

Lypsy tapahtuu ranskalaisvalmis-
teisella, 24-paikkaisella kalaruotoase-
malla ja kestää noin tunnin.

Lampaanmaidosta valmistetaan
12 eri juustolajia. Valikoima on kat-
tava, ja asiakkaita tulee kauempaakin
esimerkiksi maukkaan roque-blue-
juuston takia.

Perheen toimeentulo riippuu pal-
jolti lampaanmaitojuuston myynnis-
tä. Juusto onkin yleinen puheenaihe.
Kellareissa kypsyy parhaimmillaan
lähes kolme tonnia juustoa, jotka
pitäisi saada myytyä.

Suurin osa juustoista myydään
suoraan tilalta. Suoramarkkinointi
toimii hyvin, mutta myös moni ravin-
tola ja luomukauppa ostaa tilan tuot-
teita. Torimyyntikin on olennainen
markkinointikeino, ja Fischerit pyr-
kivät osallistumaan moniin erilaisiin
tapahtumiin. Juustoa voi myös tilata
netistä. Tästä hyötty etenkin moni
kauempana asuva juustonystävä.

Työläs arki edellyttää intoa

Karitsointi alkaa tammikuussa. Ka-
ritsat saavat viettää emojensa luona
ensimmäiset neljä viikkoa, kunnes
ne vieroitetaan. Keväällä karitsat
ovat omalla laitumellaan, ja syksyllä
nuoret pässtit teurastetaan pienteu-
rastamossa.

Vanhemmista teurastetuista lam-
paista teetetään makkaroita, joita
myydään karitsanlihan ohella tilakau-
passa.

Tällä hetkellä Fischerin maito-
lammastila työllistää viisi henkilöä:
isäntä, emäntä, vanhin poika sekä
kaksi harjoittelijaa.

Maitolampolan arki on työlästä. Se
vaatii innostuneisuutta ja avoimuutta,
jota Fischerin perheeltä löytyy.

Kerrottuaani isännälle, että Suo-
messassa maitolampaita ei juuri (tois-
taiseksi) ole, tämä oli kovin yllätty-
nyt ja ehdotti heti minun aloittavan
maitolammastilan pidon siellä.

Toivon, että Suomessakin kiinni-
tettäisiin huomiota lampaan merki-
tykseen maidon tuottajana. Lampaas-
ta voi hyödyntää lihan ja villan ohella
muutakin, Längenburgin maukkaat
juustot todistavat sen.

*Eläintenhoitaja Leena Hildinger suoritti
Längenburgin lammassjuustolassa harjoitte-
lun viime syksynä.*

SprayFo Lamb -juomarehu

Juomarehu karitsoille

- Sisältö vastaa uuhien maitoa valkuais-, rasva- ja kuiva-ainesisällöltään
- Sisältää erittäin vähän kuparia (2 mg/kg) – soveltuu hyvin myös texelille ja friisiläiselle maitolampaalle

Lisätietoa alueesi rehumyyjältä, Agrimarketista ja osoitteista:
www.suomenrehu.fi, www.farmit.net, www.agrimarket.fi

Suomen
Rehu

Eestin valkopää on saanut vaikutteita texelistä ja dorsetista.

Viron lammastiloilla monenlaista yrittäjyyttä

Viron lammastaloudessa on vielä paljon kehitettävää, todettiin suomalaisten lampurien opintomatkalla marraskuussa. Matkalla lampurit tutustuivat naapurimaan lammastiloihin ja paikallisiin kollegoihin.

Ulla Savolainen

Reissun järjesti ProAgria Pirkanmaa ja ohjelman oli laatinut lammastilaneuvoja *Kaie Ahlskog*, jolla on hyvät kontaktit paikalliseen lammaskenttään. Matkan aikana vierailtiin useassa lammastalousoikeudessa. Tsuru Talo Oy sijaitsee Valgamaalla Tarton lähistöllä. Tilan navetta oli kolhoosiajoilta ja siinä oli aiemmin pidetty nautoja. Ensimmäiset lampaat oli ostettu vuonna 2005, rotuna eestin valkopää.

Astujapässeinä tilalla käytettiin muun muassa puhdasrotuisia dala-, dorset- ja texel-pässejä. Tila on mukana tuotosseurannassa ja maedivisna-ohjelmassa. Scapieta tutkitaan genotyyppitestauksella. Tuotosuuhia oli 183. Tilalla on lisäksi herefordnautoja ja hevosia.

Peltoa on satoja hehtaareja, osa omaa, osa vuokralla. Vuokra vaihtelee runsaasti, ilmaisesta hyvinkin korkeaan. Laitumia on paljon, osa kilometrien päässä. Laidunkausi al-

kaa yleensä toukokuussa ja kestää marraskuuhun. Periaatteessa lampaat voisi päästää ulos jo maaliskuussa, mutta laitumella ei ole syötävää.

Astutus kestää syksyllä kaksi kuu-kautta. Karitsoita syntyy vanhoille uuhille 1,78 per uuhi. Ruokinta perustuu heinään ja säilörehuun. Lampa-la oli tilava ja avara. Ongelmakohta oli mielestäni vesi, joka oli matalissa astioissa lattialla ja näytti likaiselta. Tilanne olisi korjattavissa automaattijuomakupeilla.

Tilalla on yksi lampaiden hoitaja, yksi traktorimies ja kaksi työntekijää puutarhassa. Työt tehdään palkkatyövoimalla. Omistajat asuvat muualla.

Jalostuslampola Polvamaalla

Ell ja Urmas Sellisin tila sijaitsee Polvamaalla. Omistajat ovat molemmat biologeja ja töissä tilan ulkopuolella. Lammastaloudesta vastaa Ell, Urmas tutkii kotkia ja haikaroita.

Kopra Moisin isäntä oli kehittänyt maa-tilaansa mielikuvituksellisesti. 2 000 uuhien yksikössä suojavarusteet olivat kuitenkin tarpeen.

Tila on Urmaksen sukutila. Rakenukset ovat vanhoja, lampola 1900-luvun alussa rakennettu ja asuinrakennus hieman vanhempi.

Tilalla on omaa peltoa noin 40 hehtaaria ja yhteensä vuokramaiden kanssa noin 100 hehtaaria. Pelot ovat luomussa.

Ensimmäiset lampaat on hankittu vuonna 1990, rotuina ovat eestin valkopää, texel ja dorset. Uuhia on yhteensä 55. Tanskasta on tuotu 10 texel-uuhia vuonna 2001. Syksyllä tilalle oli tuotu Putkisalosta Suomesta dorset-pässi Antti.

Dorset-rotua halutaan käyttää välillä poikimavaikeuksien välttämiseksi. Sikiävyys oli keskimäärin 1,8 ja karitointi maaliskuussa. Parhaat karitsat menevät jalostukseen, muut teuraaksi.

Laidunkausi on pitkä. Marraskuun puolivälissä pässit olivat vielä ulkona, ja joskus pässikaritsat ovat ulkona ympäri vuoden. Ongelmana ei talvella ole pakkanen, vaan toisinaan lumi.

Pihassa on isännän työhön liittyvä kotka-aitaus, jota käytetään lampaille silloin, kun kotkia ei ole. Rehuina ovat sisäruokintakaudella heinä, säilörehu ja oma kaura sekä kivennäiset. Ruokinta tapahtuu käsin.

Ell on kiinnostunut jalostuksesta ja tila on mukana tuotosseurannassa. Tilan uuhet ovat voittaneet monta ker-

Faktaa Viron lammastaloudesta

Eu-tukia hakee 900 lammastilaa
Uuhia yhteensä noin 75 000 kpl
Kymmenellä tilalla yli 1 000 uuhia
Lammasyhdistyksessä 200 jäsentä
Tuotosseurannassa 40 tilaa ja
noin 6 000–7 000 uuhia

Rotuja: eestin valkopää ja eestin mustapää, suomenlammas, liharotuja texel, dorset, dala, suffolk, oxford down

Hintatietoja:

Jalostuseläimet

(1 = noin 15 Eestin kr):

Uuhet: 900–4 000 kr, keskimäärin 2 000–2 500 kr

Pässit: maksimi 4 500 kr

Lampaanliha

- Torilla: 80–90 kr/kg

- Stockmannilla: 230 kr/kg

- Tilalta: 50 kr/teuraskilo

- Pienteurastamoissa: 50 kr/kg
(kuljetettava itse)

Villa

- Pesemätön: 8–10 kr/kg

- Saarenmaalla: 15 kr/kg

Kerintäkustannus: 30–35 kr/lammas
+ matkat (vieras keritsijä)

Lisätietoja löytyy esimerkiksi Viron lammasyhdistyksen nettisivuilta:
www.lammas.ee

taa Viron hienoimman uuhien tittelin. Karitsat pitää merkitä viimeistään 20 päivän iässä. Niiltä punnitaan 3 päivän paino ja myöhemmin 100 päivän paino, 90 ja 150 päivän välillä.

Virossakin on, kuten meillä, kaksi eri rekisteriä eli tuotosseurantarekisteri ja Eviraa vastaava rekisteri, joka on pakollinen kaikille. Tiedot voi tallentaa tietokoneella tai lähettää paperilla. Tuotosseurantatilojen tiedot pitää sielläkin tallentaa kahden kertaan.

Jatkojalostusta Tartossa

Tartossa sijaitsevassa Sireli Talu Käsitöissä valmistetaan erilaisia tuotteita lampaannahoista ja villasta.

Nahat muokataan Liettuassa, missä muokkaus maksaa 15 euroa per nahka. Yritystä esitteli *Nils Kaivo*. Hänen kotitalallaan on 110 uuhia ja osa käytettävästä materiaalista saadaan sieltä.

Tuotevalikoimasta löytyi rukkasia ja tossuja, mutta myös paljon muuta, kuten villalla täytettyjä peitteitä.

Meillä oli mahdollisuus matkan aikana vaihtaa mielipiteitä sikäläisten lampureiden kanssa myös illanvieton ja hyvän ruuan merkeissä.

Iso tila Jogevaraalla

Kopra Moisin tilalla oli yli 2 000 uuhia. Rotuina olivat muun muassa suomenlammas ja eestin valkopää sekä eriasteisia risteytyksiä. Astujapässejä on 40.

Sikäläinen Evira oli laskenut tilan lampaat. Laskeminen kesti neljä päivää ja viralliseksi luvuksi saatiin 2 168 uuhia.

Tilalla on maata yhteensä 1 500 hehtaaria. Käytössä on useita vanhoja kolhoosiajan navetoita. Vakituista työväkeä on 9 ja lisäksi 3 vuokratyöntekijää.

Lammastalous on aloitettu pienestä, 10 vuotta sitten lampaita oli 12. Määrää on lisätty nopeasti. Seurauksena on ollut paljon sairauksia, kuolleisuutta ja huono kasvu.

Aiemmin lampaat olivat jopa 500 eläimen ryhmissä. Nyt ne ovat 100 uuhien ryhmissä, jotka saavat olla

**Neuvostoaikaisen lampolan kasvihuone-
maisessa laajennusosassa oli raikasta ja
valoisaa. Rehu jaettiin pääosin käsin.**

vapaasti ulkona tai sisällä. Terveystilanne on parantunut ryhmäkoon pienentyessä ja näkemämme lampaat olivat hyväkuntoisia. Toiminnan mittasuhteita kuvaa osaltaan se, että päivässä lampaille kuluu tuhat kiloa viljaa.

Tilalla oli useampia erilaisia kasvihuone-lampola-yhdistelmiä. Yhdessä rakennuksessa kokeiltiin kasvihuone-lampola-kanala-yhdistelmää niin, että lampaat ja kanat olivat alakerrassa, kasvihuone ylhäällä. Lämpö johdetaan alhaalta ylös kasveille.

Kasvihuoneessa oli sekalainen kokoelma salaattia, chiliä, yrttejä ynnä muuta. Osassa kasvihuoneista on talvella lampaita ja kesällä niissä kasvatetaan esimerkiksi tomaattia. Katto on läpinäkyvää flexiä. Kas-

**Sirelitalun villatäytteissä istumatyy-
nyissä oli jämää pellavaydin.**

vihuonetuotteiden lisäksi viljellään muun muassa mansikkaa, vadelmaa ja ananaskirsikkaa.

Moninaisiaideoita

Tilan isäntä on sikäläinen Pelle Peloton, jolla ideoita riitti. Yksi niistä oli varsin erikoinen apilan kylvö. Isäntä sekoittaa apilansiemenen lampaitten kivennäisiin. Lampaat syövät ”apilakivennäisen” ja ulosteen mukana

siemenet joutuvat peltoon. Tulos ei ole ihan tasainen.

Villan pesussa oli myös omat kuvionsa. Villa kootaan puhdistussiiloon, jossa se laitetaan kahden siivilän väliin. Painepesurilla suihkutetaan vettä ja sitten kuivataan. Pesuvedellä lannoitetaan vadelmia ja mansikoita.

Hyvät markkinat lähellä

Tila sijaitsee Otepään alueella, suhteellisen lähellä hiihtokeskusta. Siellä liikkuu paljon väkeä ja lähialueen tuotteille riittää markkinoita. Esimerkiksi yrtit myydään luomukaupassa.

Teuraseläimet myydään elävänä Saksaan. Elopaino on lähtiessä 37–50 kiloa ja hinta 1,5 euroa elopainokiloa kohden. Villa myydään Sireli Taluun. Värillinen villa menee käsityölangaksi, valkoinen kasvivärjäykseen.

Marraskuun puolivälin paikkeilla oli juuri satanut jo osittain sulanut ensilumi. Tästä johtuen sekä pihapiiri että ympärillä olevat laitumet ruokintapaikkoina olivat varsin liejuiset. Maisema ei ollut pimeänä, pilvisenä myöhäissyksyn päivänä kovin houkutteleva. Valitettavasti tilalta saatiin hyvin vähän uusia, käyttökelpoisia toimintamalleja oman tilan kehittämiseen.

Matka oli mielenkiintoinen ja saimme paljon tietoa Viron lammastaloudesta. Suurkiitos Kaielle järjestämisestä.

Lampaannahkojen muokkaaja Panfur 2000 Oy

Noksonkuja 9, 61310 Panttila
Puh.06 4500600
panfur2000@panfur2000.fi
www.panfur2000.fi

REHU-ÄSSÄ OY

- **LAMMASKIVENNÄISIÄ**
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.
- **NUOLUKIVET**
myös luomutuotantoon
hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

Eläinkauppaa Viroon – monta kokemusta viisaampana

Syyskuussa 2009 Rantasalmelle ajoi neljä miestä eläinkuljetustrailerin kanssa. Lammastilalliset Urmas Sellis, Sven ja Siim Kesler sekä eläinlääkäri Hugo Vaino kävivät hakemassa dorsetpässejä Viroon.

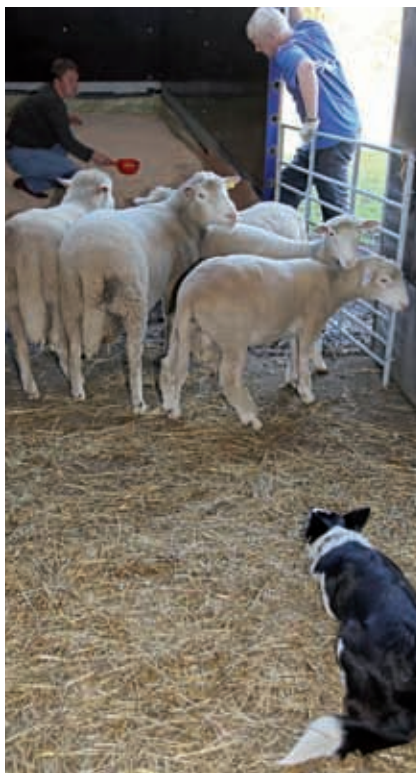
Vaikka Urmas Sellisin mielessä välkkyikin tulevaisuudessa puhdas dorsetkatras, kaikki Rantasalmen Putkisalosta ostetut pääsivät menivät risteytyskäyttöön. Ostajajätkätiloilla on katraissaan pääasiassa eestin valkopäistä lammasta.

”Viroon on tuotu 20 viime vuoden aikana jonkin verran muita lammastrotuja täydentämään jalostuspohjaa, ja rodun sisällä on käytetty paljon risteytystä. Pääroduiksi ovat muodostuneet eestin valkopää ja eestin mustapää. Rotujen kehittämisessä tuontirotuina on lähinnä käytetty texeliä, dorsetia ja suffolkia”, Sellis kertoo.

Uusia tuottajia, lampaat sivuelinkeinona

Sven Kesler kertoi, että suurin osa Viiron lampaista kasvatetaan perhetiloilla. Keskiuuhiluku on 30 ja lammastalous pääasiassa sivuelinkeino. Vasta 200–300 uuhia elättää perheen.

Sven ja poikansa Siim sanovat, että tilanpito ja lammastalous ovat yhä sivuelinkeino, ja päätulo haetaan muista töistä. Keslerin tilalla pidetään talven yli noin 150 eestin

Bordercollie Heta saatteli dorsetpässit rauhallisesti virolaisten traileriin.

Virolaiset vieraat huolehtivat kiitettävästi asianmukaisesta suojavarustuksesta Putkisaloon lampolassa.

valkopäuuhta.

Hugo Vainolla on noin 200 uuhien lammastila, ja hän on eläinlääkärityönsä lisäksi innokas texelin ja eestin valkopään jalostaja ja kasvattaja. Kaksi dorsetpässeistä jäi hänelle.

Sellis pitää 55 uuhia, puolet tezeleitä. Kaksi muuta ostajatilaa ovat noin 100 uuhien tiloja. Kaikki viisi tilaa kuuluvat tuotantotarkkailuun.

Myös Virossa on lammastuotannossa paljon kysymysmerkkejä. Oppia haetaan aktiivisesti yhdistyksestä ja muilta tuottajilta sekä ulkomailta.

Maatalous muutoksen kourissa

Eestin maatalous kävi läpi merkittävän rakennemuutoksen 1993–1999. Alhaiset hinnat ja maatalouden raju uudelleen järjestely vähensivät kotieläimiä.

Markkinahintaan vaikutti erityisesti maailman markkinahintojen lasku 1997–1999, joka tiputti hintoja jopa 35 prosenttia alle viidentoista viime vuoden keskiarvon. Nautojen määrä tippui kymmenessä vuodessa 65 prosenttia. Lampaille kävi vielä huonommin, niiden määrä putoi jopa 78 prosenttia. Nyt elpymistä on näkyvissä. Tällä hetkellä Virossa on noin 70 000 uuhia ja kiinnostus lammastalouteen nousussa.

Keslerit ja Sellis valittavat tuotanto-ongelmien lisäksi markkinoinnin ja lampaanlihan logistiikan takkuihin. Kotimaisen karitsan markkinointi on vaikeaa, koska maahan tuodaan paljon uusiseelantilaista lihaa ympäri vuoden.

”Kotimaista karitsaa ei kaupoista löydy, edes sesonkeina. Maasta vieetään silti eläimiä Saksaan teurastettaviksi. Tuottaja saa lampaasta 1,3 euroa

KÄÄNNÄ

Kuva: Mikael Westerstråhle

Päärodut lyhyesti

Estonian Whitehead – Eestin valkopää

Rotu on syntynyt systemaattisen risteytyksen tuloksena. Cheviot-päsejä käytettiin usean sukupolven ajan kotoperäisille uuhille. Kun jalostustavoitteiden mukaiset rotuominaisuudet oli saatu tasaisiksi, rotu hyväksyttiin vuonna 1958. Myöhemmin sitä on kehitetty suomenlampaan, texelin, dalainlampaan, ile-de-francen ja dorsetin avulla. Rodulla on valkoinen, puolihieno villa, ja jalat ja pää ovat valkoiset. Keskiaritsaluku on 1,6. Rotua on kehitetty miltei ainoastaan lihantuotanto-ominaisuuksilta.

Estonian Blackhead – Eestin mustapää

Rotu syntyi paikallisten valkoisten maataisrotuisten uuhien ja shropshire and oxford down pässien risteyttämisestä. Valkea villa ja musta pää sekä mustat jalat ovat tyypillisiä. Rotu hyväksyttiin vuonna 1958. Tämän jälkeen siihen on lisätty haluttuja ominaisuuksia sekä puhdasjalostuksen että risteytysten kautta. Käytetyimmät rodut ovat olleet latvian blackhead, german blackface, oxford down ja suffolk. Keskiaritsaluku on 1,4.

elokilolta”, Kesler harmittelee.

”Lampaita teurastetaan vain pien-teurastamoissa. Harmaat markkinat kukoistavat. Viime vuonna teurastettiin laillisesti myyntiin vain 7 000, loput menivät niin sanotusti omaan käyttöön”.

Tuonti ja vienti vaativat asiaan paneutumista

EU:n sisäinen elävien eläinten liikuttelu ei ole niin helppoa kuin luulisi. Virolaiset eläinlääkärit tekivät ison työn sekä näyttöiden otossa, siirto- ja terveystietojen täytössä että lähtö- ja tulotarkastuksissa.

”Vaikka paperien täyttö meinaisi uuvuttaa, niitä ei rajalla tutkittu lainkaan. Sitäkin useammin pape-reita tutkittiin karanteenin aikana, eli ilmeisesti niitä ei turhaan tehty huol-ella”, kertaa Sellis.

Pässien kuukauden pituinen maa-hantulokaranteeni järjestettiin Vainon tilalla.

Putkison pässitkin pääsivät osaksi eurooppalaista eläinten mat-kustamislainsäädäntöä. EU:n sisä-markkinoilla käytössä oleva, elävien eläinten liikkumiseen ja jäljitettävyy-teen kehitetty TRACES on lyhenne sanoista Trade Control and Expert

Mikael Westersträhle, Susanna Nuuti-nen, Kalle Varesmaa, Hugo Vaino, Sven ja Siim Kesler tarkistamassa ja leimaa-massa TRACES-asiakirjoja.

System. Se auttaa myös tuonnissa EU:n ulkopuolelta.

Tracesin kautta voi hakea tietoa maiden lainsäädännöistä. Ohjelmasta saa myös tiedot eläintautitapausten vuoksi annetuista suojapäätöksistä, mikä lisää tuonnin turvallisuutta. Tra-ces toimii internetissä, ja sitä ylläpi-tää komissio. Suomessa traces-ohjeet löytyvät Eviran sivuilta.

Varman tiedon löytäminen epävarmaa

Susanna Nuutinen Putkison koki tiedon hakemisen hankalana.

”Traces on helppo, mutta Eviran ohje ei ollut ajantasainen. Se johti käytännössä kokeile ja korjaa -toi-mintaan”, hän summaa.

”Tilallinen aloittaa ohjelman käy-tön syöttämällä perustiedot: mitä eläi-miä, mistä haetaan, kuka kuljettaa, kuljettajatuokinnon numero ja min-ne viedään. Paikantaminen perus-tuu postinumeroihin. Vietimme tun-tikausia pohtien, miksi järjestelmä ei hyväksy tietoja. Lopulta selvisi, että traces ei tunne Viron uusia postinu-meroita. Vanhat postinumerot peliin, ja taas toimi. Suurin tieto-taito löytyi toiselta lampurilta. Kiitokset aiemmin lampaita vieneelle Outi Sirolalle.”

Vientiin tarvitaan eläinlääkärei-den ja eläinlääkintälaboratorioiden erityisosaamista. Ostajien eläinlääkäri kävi kesällä ottamassa scrapie-geno-tyypitystä varten näytteet myytävistä pässeistä. Samalla otettiin näytteet kahdestakymmenestä texel-pässistä, mutta ne eivät täyttäneet genotyy-pivaatimuksia.

NAHKAJALOSTAMO M. SALONEN KY

- * Muokkaamme kaikenkarvaiset turkikset
- * Lampaan- ja naudantaljojen ym. turkisten myynti

Röppääntie 3, 50670 Mikkeli

puh. 010 387 3090

www.taljatukku.fi

nahkajalostamo_salonen@hotmail.com

kysymystä

Kysyimme ETT:n eläinlääkäri **Hannele Nauholzilta**, mitä lampaiden tuonnissa ja viennissä tulee ottaa huomioon.

1. Mihin kannattaa ensimmäiseksi ottaa yhteyttä, kun suunnittelee lampaiden tai vuohien tuontia tai vientiä?

Tuontia suunniteltaessa kannattaa ottaa yhteyttä sekä Eviraan että Eläintautien torjuntayhdistykseen (ETT). Molemmat antavat ohjeita riskeistä ja toimenpiteistä. Vientiä suunniteltaessa ohjeistaa Evira. Myös omaa eläinlääkäriä kannattaa informoida ajoissa. Aina kannattaa kartoittaa riskit ja tiedustella tuontiohjeet ennen ostoa.

2. Mistä saa lisätietoja?

Yleisinfoa löytyy esimerkiksi osoitteista www.evira.fi ja www.ett.fi. Jokainen tuonti ohjeistetaan kuitenkin tapauskohtaisesti, joten aina kannattaa myös ottaa yhteyttä Eviraan ja ETT:lle.

3. Milloin valmistelu kannattaa aloittaa?

Hyvissä ajoin ennen suunniteltua tuontia, jotta tapauskohtaiset riskiperusteiset tuontiohjeet ehditään laatia (ETT). Lähtömaassa tulee varautua vähintään 30 vuorokauden karanteeniin. Saman verran kuluu myös kotimaassa, ennen kuin esimerkiksi pässi saadaan "töihin". Viime vuosina Euroopan sinikielitautitilanne on rajoittanut märehitijöiden tuonnit talveen.

4. Miksi ohjeistus on tarkkaa?

Tuojalla on vastuu niin eläintautien leviämisen riskin vuoksi kuin taloudellises-tikin. Jos jokin tauti puhkeaa puolen vuoden sisällä tuonnista, tuoja vastaa taudin aiheuttamista kustannuksista. Tuoja ei vastaa vain oman katraan vahingoista, vaan myös naapuri- tai kontaktitilojen tappioista tai pahim-massa tapauksessa koko elinkeinon vahingoista.

5. Mitkä ovat tuonnin ja viennin riskit?

Eläintautien leviäminen on tuonnin suuri riski siksi, ettei meillä esiinny monia muualla yleisiä lampaiden ja vuohien tai yleisesti märehitijöiden taut-teja. Viralliset EU:n tuontiohjeet eivät kata kaikkia riskejä, siksi ETT antaa lisäohjeita.

Scrapie- ja sinikielitautitilanne

ovat olleet suurimmat riskit viime vuo-sina. Ei pidä silti unohtaa muitakaan tartuntoja, kuten sorkkamätää ja pa-ratuberkuloosia.

Tuojan kannattaa muistaa myös riski tulla petetyksi esimerkiksi eläimen jalostus- tai käyttöarvon suhteen. Kaikki sopiminen kannattaa vaatia paperilla, jotta on tarvittaessa mahdollisuus todis-taa, mitä myyjä on luvannut. Kannat-taa aina myös varmistaa, että ostettava eläin on vientikelpoinen.

Viennin riski on myös ulkomainen kuljetuskalusto ja -henkilöstö, joiden puhtaudesta ei ole varmuutta. Myytä-viä eläimiä ei kannata lastata ulkomai-seen autoon omalla tilalla.

6. Mistä Suomeen kannattaa tuoda lampaita ja vuohia?

Scrapie-tilanteen takia Ruotsista ja Tanskasta on ollut helpoin ja turvallisin tuoda. Scrapie-riskin arviointi perustuu aina lähtötilan tutkimustuloksiin teurastetuista, kuolleista tai lopetetuista eläimistä. Tuontieläimiä ei voida tutkia. Muualta kuin Ruotsista ja Tanskasta tuotaessa tuontitila saa scrapie-riskin vuoksi myynti- ja ostarajoituksia use-aksi vuodeksi. Sinikielitaudin leviämi-nen Ruotsiin ja Tanskaan on rajoittanut tuontia, mutta ajankohta huomioon ottaen ja eläimet tutkien tuonti on to-teutettavissa turvallisesti.

Vaihtoehtona kannattaa kuitenkin muistaa sperman tai alkuioiden tuonti, joissa tautiriski on pienempi.

7. Mikä vaikuttaa eniten lampaiden ja vuohien tuontiin ja vientiin?

Tautitilanne ja jalostusnäkökohdat vai-kuttavat sekä tuonti- ja vientihaluun

että mahdollisuuksiin. Näissä pitäisi löytää kompromissi. Ei kannata tuo-da jalostuksellisesti arvokasta eläintä maasta, jossa tautiriski on suuri.

8. Mitä kaikkea tuojan on muistet-tava?

Eviraan täytyy rekisteröityä tuojaksi vii-meistään 10 arkipäivää ennen tuontia. Ennakkoilmoitus on toimitettava Eviral-le viimeistään kaksi arkipäivää ennen eläinten maahantuloa. Terveystodis-tusten - niin TRACES-asiakirjojen kuin ETT:n lisätodistustenkin - saamisesta ja asiallisuudesta vastaa tuoja. Tuontieläi-met on Suomessa rekisteröitävä viikon kuluessa tuonnista.

9. Minkälaiset ovat tuonnin karan-teenivaatimukset?

ETT:n tuontiohjeen karanteenivaatimus koskee sekä lähtömaata (vähintään 30 vrk) että kotimaata. Karanteeni mitoi-tetaan lähtömaan riskin mukaan. Ka-ranteenin valinnassa kannattaa konsul-toida omaa eläinlääkäriä. Karanteenilla tulisi olla eri hoitaja ja työvälineet kuin omalla tilalla. Kun eläimet siirretään ti-lalle, tulee karanteenipaikka puhdistaa ja desinfioida ja jätteet hävittää.

10. Onko tuontia tai vientiä suun-nittelevalle koottu ohjeistusta, ja mistä sellaisen saa?

ProAgria Pirkanmaa kokosi vuonna 2006 ohjekirjan lampaiden ja vuo-hien tuonnista ja viennistä. Mate-riaali on saatavissa lammasneuvoja Kaie Ahlskogin kautta: kaie.ahlskog@proagria.fi

ESA ANTAS

Keritsemiskoneiden huolto
Terien teroitus
Puh./fax (05) 366 4329
gsm 040-524 9629
Lyöttiläntie 449
47540 LYÖTTILÄ

Millainen tulos lampolassasi määkii?

Pestaa meidät kumppaniksi, ja selvitetään
viulujesi ja villojesi tulos. Tehostetaan toimintaasi
ja kohennetaan kannattavuutta vertailutietojen
avulla. Laitetaan tilasi talous kehräämään
Tulosanalyysillä!

Tartu tarjoukseen!
Suomen Lammasyhdistyksen
jäsenille **Tulosanalyysi -20 %.**
Tilaa palvelu 31.12.2010
mennessä.

Tilaa Tulosanalyysisi heti!

Pia Parikka, ProAgria Keskusten Liitto, lammastalouden kehityspäällikkö
Puh. 020 747 2451, sähköposti pia.parikka@proagria.fi

ProAgria – Menestyksen mahdollisuuksia

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
laatu järjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti.

Kerittyä & karstattua

KOONNUT Terhi Torikka ja Pia Parikka

Muista!

Kevään 2010 indeksilaskenta-aikataulu: Tuotoseurantatiedot rekisterissä viimeistään 9.3., 30.3., 13.4., 27.4., 11.5., 25.5. ja 8.6

Intoa ilmassa Lammaspäivillä

Valtakunnalliset Lammaspäivät kokosi joulukuun alussa Kokkolaan huikeat 74 lampuria tai sellaiseksi aikovaa. Joukossa oli ilahduttavan paljon myös nuoria ja aivan uusia kasvoja.

Lammaspäivien kantavina teemoina olivat lammastilan talous, ongelmallinen teurastustilanne ja Suomen Lammasyhdistyksen puheenjohtajavaali.

Perinteeksi muodostunut ProAgrian lammasseminaari käsitteli Leipä lampaasta -teemalla lammastilan taloudenhallintaa ja kannattavuutta. Kevätkokouksessa ID-valvonnat ja ketjuinformaatio olivat puheenjohtajavaalin ohella päivän kuumimpia puheenaiheita.

” Tilaa Tulosanalyysi talousneuvojaltasi. ”

Vertailutiedoilla faktaa kannattavuudesta

Hyvä keino tilan taloudellisen kannattavuuden hahmottamiseen on taloudellisten tunnuslukujen vertailu muiden vastaavien tilojen taloustuloksiin. ProAgrian Tulosanalyysi ja MTT:n kannattavuuskirjanpito tarjoavat erinomaisen mahdollisuuden tilan kannattavuuden seurantaan, sillä vertailuryhmänä ovat toiset lammastilat.

Lammastiloja toivottaisiin lisää sekä tulosanalyysin että kannattavuuskirjanpidon piiriin, sillä tietopankeissa on vasta harmillisen vähän tietoa lammastilojen taloudellisesta kehityksestä. Tietojen karttumisesta ja tallentamisesta tietopankkeihin on hyötyä paitsi tilalle myös toimialalle, sillä tietopankkeihin koottua materiaalia voidaan hyödyntää muun muassa tukipolitiikan uudistuksia suunniteltaessa sekä tuotteiden hintaneuvotteluissa.

Kuva: Sebastian Nurni

Suomen lammasyhdistyksen väistyvä puheenjohtaja Christer Ollqvistia kiitettiin muun muassa turkistyyntällä. Kiitokset esitti Pia Parikka ProAgriasta sekä yhdistyksen varapuheenjohtaja Janne Jokela.

Osallistumalla taloustietojen keruuseen voi tukea omalta osaltaan toimialan kehitystä ja vaikuttaa lammassektorin tulevaisuuteen. Lisäksi tila saa rahan arvoista tietoa toiminnan kannattavuudesta.

Pikatuloksia Lammaslaskurilla

ProAgrian lammasteuvonnan uusi pikatyökalu Lammaslaskuri lanseerattiin Leipä lampaasta -seminaarissa. Uudella sovelluksella on mahdollista tehdä nopeasti karkeitä katetuototulokselmia lammastiloille kaikilla tukialueilla.

Laskurin valtti on nopeus. Karkean kannattavuustason simulointi eri eläinmäärillä, hintatasoilla ja pinta-aloilla käy nopeasti joko tiläkäynnin yhteydessä, toimistolla tai jopa etäneuvontana. Lammaslaskuri

Uutta verta hallitukseen

Suomen Lammasyhdistyksen hallitukseen kaudelle 2010–2012 valittiin uutena varsinaisena jäsenenä III-alueen edustajana Jan Suttle Sastamalsta. Hänen varajäsenekseen valittiin niin ikään uutena Mikaela Ingo Mustasaaresta. Susanna Nuutinen Rantasalmelta jatkaa II-alueen edustajana, mutta hänen varajäsenekseen valittiin uutena Kaarin Knuuttila Elimäeltä.

”Lammaslaskuri nyt neuvojesi käytössä. ”

vastaa erityisen hyvin aloittelevien ja investointeja suunnittelevien tilojen tarpeisiin.

Lammaslaskuri soveltuu oivallisesti myös tukioptimointiin, sillä siihen on mahdollista lisätä esimerkiksi uusia tukielementtejä tai testata eläinyksiköiden riittävyyttä kotieläintilan statuksiin eri pinta-aloilla.

Kannattavuuskartoituksen lisäksi Lammaslaskurin avulla voidaan testata peltopinta-alan riittävyyttä eri eläinmäärillä ja tuotostasoilla. Luomuun siirtymisen taloudellisia vaikutuksia voidaan myös testata uudella ohjelmalla. Lisäksi Lammaslaskuria voidaan hyödyntää tuotteiden hinnoittelussa. KÄÄNNÄ

Uuhituet 2010 haettavissa

Uuhista vuonna 2010 maksettava kansallinen kotieläintuki (ennakko ja lopullinen), EU:n uuhipalkkio ja uuhipalkkion LFA-lisä ovat haettavissa Mavin lomakkeella nro 107A. Lomake 107A tulee palauttaa kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle viimeistään pe 26.2.2010. Samaan aikaan päättyy myös uuhikiintiöiden ja lisäkiintiöiden (Mavin Inro 122) haku ELY-keskukseen.

Lomake nro 107A sekä kansallisen uuhituen ja EU:n uuhipalkkion hakuohjeet on postitettu uuhitiloille viikon 5 alussa. Kiintiöhaun lomaketta 122 ja sen ohjetta ei lähetysessä ole mukana. Lomakkeet hakuohjeineen ovat saatavissa myös kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta ja ELY-keskuksista sekä ovat tulostettavissa internet-osoitteesta <http://lomake.mmm.fi>.

Kerittyä & karstattua

KOONNUT Terhi Torikka ja Pia Parikka

”Vuoden 2009 aikana lammasyhdistyksen jäsenmäärä kasvoi 50 uudella jäsenellä.”

Kiitoksia ja kesämuistoja

Lammasyhdistyksen kiitokset esitti varapuheenjohtaja *Janne Jokela*.

Parikka iloitsi lammasyhdistyksen kokouksessa jäsenmäärän kasvusta, vuoden 2009 aikana yhdistyksen jäsenmäärä kasvoi 50 uudella jäsenellä. Kaikkiaan jäseniä oli joulukuussa kokouksen aikaan 892.

Paikallisen lammaskerrhon terveiset Lammaspäivien osallistujille kertoi lampuri ja teurastamoyrittäjä *Eero Polso* Toholammilta. Polso muisteli kerhon uurastusta kesän Farmari-näyttelyn lammasosaston rakentamisessa ja hoitamisessa. Kiitokset ahkeralla lammaskerholle vielä onnistuneesta työstä.

Teurastamoyrittäjänä Polso muistutti lampureita teuraslampaiden kerinnästä; pitkä ja likainen villa aiheuttaa teurastajalle paljon lisätyötä ja vaarantaa samalla lihan hygieenisen laadun.

Ketjuinfosta sovitaan teurastamon kanssa

Kokousväkeä puhuttivat muutenkin teurastus ja ketjuinformaatio.

Ketjuinformaatiovaatimus tuli voimaan lampaille ja vuohille vuoden alusta. Teurastettavien eläinten tiedot on toimitettava teurastamolle viimeistään 24 tuntia ennen teurastusta. Tarkastuseläinlääkäri voi kuitenkin sallia, että tiedot toimitetaan eläimen mukana.

Informaatio toimitetaan teurastamolle paperilla tai sähköisesti, teurastamon valinnan mukaan. Käytössä voi olla Eviran mallilomake tai teurastamon oma lomake.

Koska käytäntöjä on monia, yksikönjohtaja *Auli Vaarala* Evirasta neuvoi lammastiloja tiedustelemaan käytäntönsä teurastamoilta, miten informaatio tulee toimittaa.

Asiaa Lammaspäivillä esitellyt Vaarala totesi myös, että teuraskelpoisuutta kannattaa ehdottomasti arvioida jo tilalla. ”Muuten on vaara, että ruho menee hylkyyn.”

Kuva: Sebastian Nurni

Susanna Nuutinen (vas.), Marjatta Jaatinen, Tuija ja Petteri Perälä, Pekka Hiipakka, Johanna Alamikkotervo ja Veli Ahola vastaanottivat lampaiden tuotosseurannan kunniakirjat Pia Parikalta ja Christer Ollqvistilta.

Tuotosseurannassamenestyneet palkittiin

Suomen Lammasyhdistyksen syyskokouksessa Kokkolassa palkittiin myös tuotosseurannassa parhaiten menestyneet lammastilat ProAgria Keskusten Liiton kunniakirjoilla. Kunniakirjan saivat seuraavat tilat:

Katraskoko: 10–29 uuhia yli 2-vuotiasta tuotosuuhia:

1. Helstelä Marjatta, Kisko
2. Viitasaari Raimo, Laihia
3. Jaatinen Marjatta, Juupajoki

Katraskoko: 30–49 uuhia yli 2-vuotiasta tuotosuuhia:

1. Perälä Petteri ja Tuija, Kurejoki
2. Kuusola Tuukka, Kuluntalahti
3. Westersträhle Mika, Rantasalmi

Katraskoko: 50–99 yli 2-vuotiasta tuotosuuhia:

1. Yli-Hauta Anja, Toijala
2. Lihastilan säätio, Kangasala
3. Åström Anna-Maria, Joroinen

Katraskoko: vähintään 100 yli 2-vuotiasta tuotosuuhia:

1. Hiipakka Pekka, Jurva
2. Alamikkotervo Ari ja Johanna, Tervola
3. Ahola Veli, Alavus

LAIDUNPANKKIIN ILMAISEKSI

Maisemanhoitoeläimet ja laitumet yhdistävän Laidunpankki-verkopalvelun käyttö on ilmaista vuoden 2010 aikana. Laidunalojen ja eläinten välityskanavana toimiva Laidunpankki löytyy verkosta osoitteesta: www.laidunpankki.fi.

Sivustolla on maisemanhoitoeläinten ja laidunnuskohteiden lisäksi tarjolla hyödyllistä tietoa aiheesta sekä valmiit sopimuspohjat laidunnussopimusten tekoon. Laidunpankin kehityksestä ja markkinoinnista vastaa Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Savon alueilla toimiva HÄÄVI-hanke, josta löytyy lisätietoa osoitteesta: www.ymparisto.fi/ksu/harkasavista.

Suomen paimennuksen maajoukkue EM-kisoissa Sveitsissä. Vasemmalta Annika Paarvio, Heikki Teittinen ja Severi Hirvonen.

Suomelle menestystä lammaspaimennuksen EM-areenoilla

Viime syyskuussa kilpailtiin Sveitsissä lammaspaimennuksen Euroopan mestaruudesta. Continental eli EM -kilpailut kokosivat vanhan mantereen paimenkoiraja koiranohjaajaparhaimmiston taistelemaan sekä yksilö- että joukkuemitaleista.

Anne Konsti

EM-kilpailuihin osallistui 14 maajoukkuetta ja yhteensä 89 koirakkoa. Kolmen kilpailupäivän jälkeen Suomen viiden koiran maajoukkue ylsi joukkuekilpailussa EM-hopealle.

Yksilökilpailussa juvalainen Severi Hirvonen eteni finaalin 11. sijalle. Tammisaarelainen Annika Paarvio nousi Brace- eli kahdella koiralla yhtä aikaa paimentamisen kilpailussa pronssille koirillaan Maj ja Luke.

Historiallinen tulos

Suomen maajoukkueessa kilpailivat bordercolliet Siru ja Ben Severi Hirvosen, Maj ja Luke Annika Paarvion sekä Peppi Heikki Teittisen kanssa. Tasaisen varmojen yksilösuoritus-ten ansiosta suomalaiset nousivat

joukkuekilpailussa hopealle jättäen taakseen monta suurempaa ja paremmin resurssoitua paimenkoiramaata. Joukkuekultaa vei Hollanti ja pronssia Ruotsi.

Kanssakilpailijoilta suomalaiset saivat kehuja ammattimaisesta työkoiran ja paimennettavien eläinten käsittelystä.

Kirkkaasti finaaliin

Severi Hirvonen ja Siru selvisivät loistavan karsintakisälähtönsä ansiosta 15 koiran finaaliin todella kovatasoisessa seurassa ja tekivät siellä erittäin hyvän radan päätyen sijalle 11. Oimattilasta pentuna hankittu Siru on työskennellyt ja menestyksekkäästi kilpaillut Severi Hirvosen kanssa vii-

meiset yhdeksän vuotta.

Manner-Euroopan kilpailuissa harvinaisempi kilpailumuoto Brace, jossa ohjaaja kuljettaa lammaskatraan kahden koiran avulla kilpailuradan lävitse, kilpailtiin myös Sveitsissä. Suomesta Brace-kilpailuun osallistui tammisaarelainen lampuri Annika Paarvio, joka kotioloissakin käyttää kahta koiraa yhtä aikaa töissä. Brace on vaativa ohjaajalle, mutta myös koirille. Onnistuakseen koirien tulee olla hyvin kuulolla ja pystyä työskentelemään yhdessä.

Continental Sheepdog Championships 2009-sivut löytyvät internetistä: www.continental2009.ch

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkuu ja tyhjiöpakkaus myös rahtityönä

Lallin Lammas

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. (02) 554 6273. Faksi (02) 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

Hyvä lammas -hankkeella

SUUNNITELMALLISUUTTA JA VASTUULLISUUTTA LAMMASKETJUN TOIMINTAAN

Karitsanlihan tuottajat aktiivisesti mukana

ProAgria Pirkanmaan toteuttaman lammasketjun kehittämishankkeen aloitusseminaari pidettiin 31.10.2009 Urpolan kartanossa Humppilassa. Seminaariin osallistui lähes 60 henkilöä ja hankkeeseen on ilmoittautunut toimijoita suunnilleen saman verran. Näistä lammastiloja on 51 ja eläinlääkäreitä 7.

Lammasteurastamojen kanssa neuvotellaan tammikuun lopulla. Tavoitteena on selvittää tammi-helmikuun aikana muun muassa lampaan teurastuskapasiteetti hankealueella

sekä teurastustarve. Akuuttiin teurastuskysymykseen etsitään vastauksia myös Loimaalla 9.3. järjestetävässä Karitsanlihan mahdollisuudet -seminaarissa, jonka ohjelma löytyy netistä osoitteesta: www.proagria.fi/pirkanmaa.

Yhteistyöllä laatua lammasketjuun

Hankkeen tavoitteena on parantaa kotimaisen lammasketjun kannattavuutta ja kilpailukykyä, sekä lisätä laadukasta lampaanlihan, -villan ja maisemapalveluiden tuotantoa. Tavoitteena on myös lisätä kotimaisen

lampaan ja koko tuotantosuunnan arvostusta.

Hankkeen kohderyhmänä ja yhteistyökumppaneina ovat lampaanlihan ja villantuottajat sekä maatilamatkailu- ja maisemanhoitopalveluiden tuottajat, jalostuslampolat, lammasteurastamot, lihanleikkaamot, lammasteuvonta ja -terveydenhoitopalveluiden tuottajat sekä lammasketjussa toimivat viranomaiset, lammastuotteita myyvät tahot, ravintolat, vähittäiskauppa, nahkamuokkaamot ja villan jalostajat.

Yhteistyöllä kilpailukykyä

Lapin perusmaatalouden hanketoiminta pohjautuu yhteistyöhön, jonka edistäminen tapahtuu ProAgria Lapin hallinnoiman Perusmaatalouden yhteistyöohjelma -hankkeen puitteissa. Maitotila- ja lammastilatalouden kehittämistoiminnan keskeisimmät yhteistyöhankkeet ovat: Sukupolvenvaihdos Maaseudulla, Maaseutuyrittäjien hyvinvointi, Lapin maaseudun tulevaisuus muutosjoustavassa yritystoiminnassa, Tiedolla tavoitteisiin, InnoNauta sekä Kilpailukykyä perusmaatalouteen.

Lammastilatalouden kehittäminen

Lappilaisen lammastalouden nousujohteinen kehittäminen edellyttää yrittäjiltä tuotannollisen ammattitaidon sekä yrittäjävalmiuksien kehittämistä. Kilpailukykyä perusmaatalouteen – koulutushankkeessa lammastalousyrittäjille tarjotaan yrittämisen valmiuksia kehittävää sekä perusosaamista vahvistavaa ryhmäkoulutusta.

Minustako lampuri -koulutuskokonaisuuden sisältö on suunniteltu lähivuosina aloittaneille tai vähän

aikaa alalla toimineille. Siinä käsitellään lupa- ja ilmoitusasioita, rekisteröintiä, eläinkirjanpitoa, eläinainesta, laidun- ja peltomäärän tarvetta, tuotosseurantaa ja ruokintaa.

Kannattava lammastalous -kokonaisuuden sisältö on suunniteltu alalla jo toimineille lammastiloille. Siinä käsitellään lampaiden terveydenhoitoa, ruhonluokitusta, WinLammashohjelmaa, siitoseläinvalintaa ja kuntoluokitusta sekä liiketoimintaa ja tilan johtamista.

Tilakohtaisessa koulutuksessa on mahdollisuus saada neuvoja muun muassa lampaiden ruokintaan, kasvatuksen, terveydenhoitoon, jalostukseen ja atk-lammashojelmien hyödyntämiseen.

Benchmarking- ja opintomatkojen tarkoituksena on tutustua lammastalouteen ulkomailla.

Koulutushankkeen tulevaa toimintaa

vko 6/2010 Opintomatka Irlantiin; tutustuminen Irlannin lammastalouteen
24.2.2010 Nurmipäivä lampureille; nurmen viljely ja sen vaikutus lammastilan talouteen

3.3.2010 Lampaiden ruokinta ja kasvatus tuotannon eri vaiheissa 1. päivä
18.3.2010 Lampaiden ruokinta ja kasvatus tuotannon eri vaiheissa 2. päivä
Lappilaisen lammastalouden yleisen kehittämishankkeen tavoitteena on lampaan kokonaistaloudellinen hyödyntäminen ja verkostoyhteistyön kehittäminen (liha, vuota, villa). Lappilaisten erikoistuotteiden imagon tulee perustua alueelliseen osaamiseen ja erikoistumiseen, tästä esimerkkinä Meri-Lapin Karitsa-verkostoyhteistyö.

Lisätietoja: Anne Närhilä hankevastaava /ProAgria Lappi, puh. 040 592 2164, anne.narhila@proagria.fi

Lapin perustuotantoon suunnattujen hankkeiden yhteinen kotisivusto löytyy osoitteesta: www.lappimaatalous.fi.

KantriKoulutus-hankkeen KOULUTUKSET KÄYNNISTYVÄT

KantriKoulutus -hankkeen koulutukset käynnistyivät Ristijärvellä 28.1. järjestetyllä lammastalouden koulutus- ja infopäivällä, jossa aiheena oli yhteinen tuotannon suunnittelu.

Päivän aikana käsiteltiin muun muassa Suomen nykytilannetta lammasektorilla, markkinointikuvioita ja lammastalouden kannattavuutta ja verkostoyhteistyön rakentamista sekä hiukan lampaiden kasvatuksen ruokinnallisia näkökohtia.

Hankkeen aikana lammastaloudesta on suunnitteilla järjestettäväksi koulutuspäiviä myös lampaiden jalostuksesta, ruokinnasta, pellon käytöstä, lampaiden terveydestä ja sairauksista, lammastilan taloudesta, lampolan rakentamisesta sekä kotimaan opintomatkoja eri kohteisiin. Lisäksi suunnitelmis- sa on järjestää opintomatka Tanskaan.

Lammastalouden koulutukset on suunnattu

Kainuulaisille lampureille, alalle aikoville sekä lammastaloudesta kiinnostuneille.

KantriKoulutus-hankeessa järjestetään lyhytkestoista täydennyskoulutusta maaseutuyrittäjille ja metsänomistajille Kainuun alueella. Hankkeen tavoitteena on parantaa maaseutuyrittäjien ja metsänomistajien menestymisedellytyksiä heidän osaamistaan kehittämällä.

Hanketta rahoittavat Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, Kainuun ELY-keskus sekä suurin osa Kainuun kunnista. Kainuun ammattiopiston hallinnoima koulutushanke käynnistyi syksyllä 2009 ja kestää vuoden 2012 elokuun loppuun.

Hankkeen projektipäällikkönä toimii Sari Laukkanen ja projektiaavustajana Tiina Hoppo.

Lisätietoja hankkeesta antaa projektipäällikkö

Sari Laukkanen, puh. 044 797 4581, sari.laukkanen@kao.fi

Keski-Karjalan Lammasverkko

EDISTÄÄ LAMMASTALOUTTA MYÖS KEITTIÖSSÄ

Suomalaiset ovat oppineet trendikkäiden ruokaharrastajien ja tuonnin ansiosta syömään karitsanlihaa ja osaavat kysyä myös kotimaista lihaa. Kuluttajat ovat entistä laatu-tietoisempia ja kiinnostuneita eläinten olosuhteista, kasvat- tajaista ja eettisistä arvoista. Hinta ei ole enää ostopäätöksen määräävin tekijä. Huomattava on myös yhä enenevä maahanmuuttajien joukko, jonka lihan- kulutus pitäytyy lampaan- ja naudanlihassa.

Lammasverkko-hanke on kartoittanut lammastalouden tilannetta Keski- Karjalan alueella. Hanke-alueen ulkopuolelta mukaan on hakeutunut lampu- reita Pohjois-Karjalasta sekä Mikkelin- ja Kymenlääneistä.

Varsinainen kohderyhmä ovat lampaankasvattajat. Pää tavoitteena on lisätä karitsanlihan tuotantoa. Lampureita kannustetaan kasvattamaan katraskokoa ja samalla haetaan uusia lampureita.

Ammattimaisesta toiminnasta hyötyvät kaikki

Verkostoitumisen ja yhteistyön myötä saadaan huomattavia kulusäästöjä sa- malla, kun alan osaaminen ja ammattimaisuus lisääntyvät ja vahvistuvat. Muita välittömiä hyödynsajia ovat alaan liittyvä muu yritystoiminta kuten teurasta- mot ja lihanjalostamot, välillisesti vähittäiskauppa ja lopulta kuluttajat, jotka saavat pöytänsä puhdasta lähilihaa muulloinkin kuin sesonkiaikoina.

Lampaista teurastetaan lähes yksinomaan pienissä tilateurastamoissa. Lam- pureilla on vielä vahva rooli lihan markkinoinnissa. Monella tosin on jo va- kiintunut asiakaskunta vuosien varrelta. Tavoitteena on saada karitsanlihaa ympärivuotisesti. Myös ravintolat haluavat sitä ruokalistoilleen, mutta edelly- tys on, että tuotannolla taataan saatavuus.

Lammasruuista oma reseptivihko

Hankkeen yhteydessä on koottu reseptivihko, joka on kädenojennus lihaa markkinoille lampu- reille Vihosta löytyy reseptejä arjesta juhlaan. Ohjeissa käytetään hyvin paljon perusraaka-aineita ja ruokia on helppo valmistaa. Reseptivihkoja on saatavana hankelampureilta, Suomen Lammas- yhdistyksestä ja jatkossa myös yhteistyökumppaneilta.

Huhtikuun lopussa 2010 päättyvä hanke tekee tiivistä yhteistyötä muiden hankkeiden, muun muassa Karelia a la carte -hankkeen, kanssa.

KOE TARUNHOHTOINEN Islanti

Lampaat, hevoset,
vesiputoukset,
kuumat lähteet ja
kauniit maisemat.

Syyskuun 2010 puolivälissä
seitsemän päivän matka
suuntautuu
Islannin länsiosaan.
Tarkempi ohjelma
tulee myöhemmin.

Ilmoittautumiset
pääsiäiseen mennessä.

Matkan järjestäjä
ruotsalainen keritsijä
Kurt Lantto
puh. +46 706 337 081

Yhteyshenkilö Suomessa:
Milla Alanco
puh. 040 706 0558,
milla.alanco@proagria.fi

Ideasta elinkeinoksi

Jaakko ja Kaisa Niemi jäivät rohkeasti pois päivätoista ja perustivat vuohitilan. Uuteen, viime kesänä valmistuneeseen navettaan mahtuu 300 kuttua. Nuoret yrittäjät ovat tyytyväisiä: työpaikka on lähellä ja työnteko itsenäistä.

Elina Vainio

Kurikkaan Jaakko ja Kaisa Niemelle on valmistunut vuoden 2009 kesällä uusi vuohinavetta. Niemet ovat aloittaneet tilan pidon vuonna 2005, jolloin ensimmäiset suomenvuohet ostettiin Kaisan vanhalle kotitalalle. Suunnitteen vuoden päästä aloitettiin lypsytyö. Aluksi maitoa tuotettiin Riitan Herkulle, mutta vuoden 2008 alussa Niemet pääsivät Juustoportin tuottajiksi. Riitan Herkku on sittemmin luopunut kokonaan kotimaisen vuohenjuuston valmistuksesta.

Vuohet olivat alun perin emännän idea, kertoo Jaakko Niemi. Kaisan idean myötä he alkoivat yhdessä perehtyä alaan ja kävivät muun muassa lähialueen tiloilla tutustumassa. Jaakon kotitila oli ennen sukupolvenvaihdosta viljatala ja molemmat kulkivat tilan ulkopuolisissa töissä vielä hetken aikaa tilanpidon aloittamisen jälkeenkin; Jaakko on koulutukseltaan mekatroniikan insinööri ja Kaisa opettaja.

"Kyllähän sitä moni ihmetteli, kun lähdettiin vuohia kasvattamaan, pois päivätyöstä", isäntä pohtii. Matkaa tilan päärakennuksen ja navetan välille kertyi 15 kilometriä, sillä Niemet asuvat Jaakon kotitalalla.

Vuohet uusiin tiloihin

Vuoden 2009 kesällä vuohet päästiin siirtämään uusiin tiloihin, kotipihaan rakennettuun uuteen navettaan. "Nyt sitä miettii, kuinka silloin jaksoikin kulkea, Jaakko Niemi toteaa. Niemet

Niemet ovat tyytyväisiä vuohiinsa.

Ensikoiden poikimista odotellaan jo.

pitivät avoimien ovien päivän avajaisen kunniaksi. Vuohet herättävät jo harvinaisuudellaan mielenkiintoa.

Jaakko Niemi arvioi, että vieraita saattoi hyvin olla nelisensataa, sillä vieraskirjaan ilmestyi merkintöjä 300. Vuohinavetassa on tällä hetkellä satakunta lypsävää kuttua. Tavoitteena on laajentaa 200 lypsävään, tilat on

rakennettu 300 vuohelle.

Aamun askareet aloitetaan jo ennen kuutta. Lypsykutut saavat väkirehunsä lypsyn aikana, mikä tietysti lisää innokkuutta lypsymyelle siirtymisessä. Yksin lypsäessä aikaa menee noin kaksi tuntia. Lypsyasemalle mahtuu kerralla 24 kuttua (2 x 12).

"Tarkoitus on rakentaa jatkoa asemaan, kun eläinmäärä lisääntyy", Jaakko kertoo.

Muut eläimet ruokitaan lypsyn jälkeen. Säilörehua on jatkuvasti tarjolla, paalin levittämiseksi käytetään pienkuormajaa. Yksi paali kestää noin kaksi päivää. Kuivittelu ja paalien haku vie oman aikansa päivärutiineista.

Vuohitaloudessa kehitettävää

"Työllistävää on tietysti ollut uuden opettelu", Niemet pohdiskelevat.

Heillä ei ollut paljoa kokemusta

Lypsyasemalle suunnitellaan jo jatkosta.

eläinten pidosta ennen vuohia, vaikka molemmat lypsykarjatilalta ovatkin kotoisin. Poikimiset ovat muutama vuotena tuottaneet ongelmia. Myös jalostus vaatii oman panostuksensa. Arjen jaksaminen päivästä toiseen on haastavaa, emäntä miettii.

Kehitettävää pariskunta löytää kilpukien hyödyntämisestä.

”Tuntuu kurjalta, ettei kilejä pysty hyödyntämään mitenkään, vaan nyt ne pitää lopettaa.

Tuttavien kanssa on pohdittu, josko niitä voisi hyödyntää vaikka rehuna koirille. Helpointa olisi, jos voisi antaa jollekin välitykseen. Joku kasvattaisi ne vaikkapa maisemanhoitajina.”

Lisäksi Niemet ovat kaipaileet jalostustyöhönsä uusia sukuja, nyt pukkeja on osteltu lähialueilta ja yhteistyöpiiriä haluttaisiin laajentaa. Jonkunlaista pukkialpalvelua kaivattaisiin.

”Vuohifoorumissa tieto kyllä kulkee, mutta tarvittaisiin ammattimaisempaa verkostoitumista”, Kaisa miettii.

Tuotantoon keskittyen

Vuohien ja yleensäkin eläinten pito on sitovaa työtä, Jaakko Niemi toteaa. Hän kokee, että vuohien pitoa suunnittelevien kannattaa sitoutua maidontuotantoon.

”Jatkojalostuksen hoitaminen itse on varsin työläs vaihtoehto. Kaikki maidon keruusta markkinointiin olisi huolehdittava. On huomattavasti helpompaa, kun maito käydään keräämässä. Eikä kilpailu näin pienellä alalla toisten kanssa olisi kovin järkevää muutenkaan.”

Tällä hetkellä maidon hinta on Jaakon mukaan aivan kohtuullinen. Vuohien kanssa on mukava työskennellä, Niemet kehuvat; ne ovat viisaita, hauskoja ja kuitenkin helpompia pitää kuin lehmät.

Muutenkin he ovat nauttineet tilan pidosta, työpaikka on lähellä ja työ itsenäistä.

”Tämä on elämäntapa”, toteaa Jaakko Niemi.

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Monica Ek

Malaktvägen 189, 66730 Oxkangar

0400 682 036

bengt.ek@pp1.inet.fi

Varapuheenjohtaja

Miina Huittinen

Suorsantie 41, 31900 Punkalaidun

050 544 1110

miina_huittinen@yahoo.co.uk

Sihteeri

Suvi Viander

Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi

044 940 0849

suviande@pihtiputaalainen.com

Rahastonhoitaja ja jäsenrekisteri ja nettivastaava

Suvi Viander

Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi

044 940 0849

suviande@pihtiputaalainen.com

MUUT HALLITUKSEN JÄSENET

Milla Alanco

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

040 760 558

milla.alanco@proagria.fi

Jaakko Niemi

Koivulantie 37, 61370 Lohiluoma

044 564 8522

jaska.niemi@pp.nic.fi

Susanna Lehtonen

Poikojantie 331, 31400 Somero

suomenvuohiyhdistys@suomi24.fi

Ari Aaltonen

Jeppaksenhaka 19, 02400 Kirkkonummi

ari.aaltonen@patakukko.fi

Jarno Kannosto

Vehkaviidantie 116, 61330 Koskenkorva

0400 615 318

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohi-taloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

TIETOA VUOHITILOILLE

Vuohitiloille saatavana opas ruokintaan ja tarkkailukansio, joka sisältää lomakkeita ja ohjeita vuohien tuotos- ja sukuseurantaan sekä rehukirjanpitoon.

Susanna Vehkaoja ja Ritva Perttilä:

Vuohien ruokinta ja ruokintasuositukset, 10 € + postikulut

Vuohitarkkailukansio, 10 € + postikulut

Tilaukset: ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Tuula Perälä, puh. (06) 4163 400, tuula.perala@proagria.fi

Milla Alanco, puh. 040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Lypsykutun ruokinta ja hoito 13 €
- Vuohi ja kotikokki, reseptivihko (ei saatavissa tällä hetkellä)
- T-paita (aikuisille vihreä ja punainen, lapsille vaaleansininen) 7 €
- Vuohiaiheinen lippis (musta/tummansininen) 5 €
- Vuohiaiheet kortit (4 kpl) 1 €

Tilaukset: Suvi Viander, puh. 044 940 0849
sähköposti suomenvuohiyhdistys@gmail.com

Lampaiden ja vuohien raatokeräily maksulliseksi

Vuokko Puurula

MTK:n kotieläinasiamies

Raatojen keräilyn valtionapu määrätään asetuksessa. Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut valtioneuvoston asetusta valtionavun myöntämisestä raatokeräilyn ja hävittämisen kustannuksiin. Asetuksessa määritellään valtion osuus prosentteina hävitys- ja kuljetuskustannuksista.

Lampaiden ja vuohien osalta sovelletaan maksimiavustusta, joka on 75 prosenttia kustannuksista. Nykyisen veloituksettoman keräilyn jatkuminen on ministeriön mukaan mahdotonta. Hyvä asia asetuksen valmistuttua on kuitenkin se, että valtionapu on määrätty asetustasolla ja se budjetoidaan jatkossakin. Maksut toivottavasti vakiintuvat.

Mitä lampaan hävittäminen sitten tulee maksamaan?

Valmistelussa olevan asetuksen perusteella lampaiden ja vuohien keräilyhintaa määräytyisi Eviran alustavien tietojen mukaan ensimmäisen eläimen osalta 27,5 euroon eläintä kohden. Lisäeläimestä veloitettaisiin 15 euroa kappaleelta. Lisäeläimen alempi maksu vähentäisi äkillisissä tautitapauksissa kuolleiden useampien eläinten hävityskustannuksia.

Hinnat ovat alustavia ja Evira vahvistaa ne neuvoteltuaan keräily-yrityksen kanssa. Olemme keskustelleet lisäeläimen hinnasta ja tukeneet sen reilusti alemmaa hintaa verrattuna ensimmäiseen eläimeen.

Karitsat kerätään ilmaiseksi rekisteröidyn eläimen kanssa

Karitsoiden keräily on edelleen ilmaista, jos se tapahtuu yhdessä rekisteröidyn vanhemman eläimen kanssa. Alle puolivuotiaat eläimet kerätään veloituksetta. Jos esimerkiksi neljä karitsaa kuolee ja ne halutaan noudettavaksi, joutuu kuitenkin yhden eläimen noutomaksun maksamaan. Suurimmilla tiloilla lienee järkevää varautua säilyttämään kuolleita karitsoja esimerkiksi pakasteessa ja tilata kuljetus useammalle eläimelle. Säilytys kannattaa suunnitella tilakohtaisesti.

Viranomaisten mukaan keräilyalueet säilyvät ennallaan, eikä niihin ole suunnitteilla muutoksia lähitulevaisuudessa. Raatojenkeräilyhinnoista tiedotetaan heti niiden vahvistuttua, ja myös keräilyn maksullisuuden alkamisen aikataulusta.

Lammas- ja vuohikerhot

1. **Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**
pj. Tuula Hyyrynen, Huomolantie 88, 54530 Luumäki, puh. 045 635 6844, siht. Hanna Puolakka, Puraskorventie 84, 54310 Hytti. Puh. 050 305 8853.
2. **Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937, sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12, 61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki.
3. **Kainuun Lampurikerho**
Markku Koivumäki, Lapintie 21 B, 89800 Suomussalmi, puh. (08) 720 109
4. **Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Satu Kumpulainen, Kukonkyläntie 663, 69150 Eskola, puh. 040 739 9027.
5. **Keski-Suomen Lampurit**
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084.
6. **Kymenlaakson Lampurit**
puh.joht. Kaarin Knuuttila, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi, puh. 040 578 6317.
7. **Lapin Lampurit r.y.**
siht. Armi Uljua, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305.
8. **Pirkanmaan Lammaskerho**
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243.
9. **Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421.
10. **Pohjois-Karjalan Lampurit**
siht. Helinä Leppänen, Noittaantie 200, 82675 Niirala, puh. 050 594 4050.
11. **Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**
siht. Riitta Parkkinen, Kenttätie 7 B6, 71200 Tuusniemi, puh. 050 547 9301.
12. **Satakunnan Lammaskerho**
siht. Jorma Rinne, Lauttijärvi, 29940 Kuvaskangas, puh. 02 552 3105.
13. **Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo, Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna, puh. (015) 475 5700 tai 040 527 5060.
14. **Skärgårdens Fårklubb**
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. (02) 465 5181.
15. **Suur-Savon Lampurit r.y.**
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkisolantie 172, 58900 Rantasalmi, puh. 050 340 5130.
16. **Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.**
siht. Mikko Näri, Kabbörentie 393, 07750 Isnäs, puh.(019) 634 446 tai 040 707 5194.
17. **Varsinais-Suomen Lammaskerho**
siht. Saara Rantanen, Leppäkorventie 60, 32100 Ypäjä, puh. 050 346 0216.
18. **Ålands Fåravelsförening r.f**
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. (045) 7523 0723.
19. **Österbottens Svenska Fårklubb**
siht. Mikaela Ingo, Staversbyvägen 187 B, 66520 Veikars, puh. (06) 343 3303 tai 044 284 0532.
20. **Suomen Vuohiyhdistys r.y.**
siht. Krista Lammi, Lautjärventie 109, 60800 Ilmajoki, puh. (06) 422 8025.

Seuraavaksi Holman tilalla odotellaan karitsoita.

Uuden lampurin mietteitä/osa 3

Kaisa Varjoaho, kaisa.varjoaho@holmantila.com

Kesälaitumilta karitsointia kohti

15.6.2008 Kauan kaivattu kesä saapui.

Vihreät laitumet odottivat kesän huumaamia sorkkaeläimiä. Lampaat pääsivät laitumelleen keritsemistelineen kautta. Keritsemisen ja sorkanhoidon jälkeen lammasrouvien luulisi kirmaavan laitumelle pää viidentenä jalkana. Siirtyminen oli kuitenkin jähmeää.

Olosuhteiden pakosta jouduin siirtämään uuhia yksi kerrallaan suotuisampaan keritsemispaikkaan ja sieltä laitumelle. Laumaeläimelle käytäntö ei tietenkään ollut kovin mieleinen.

Parinkymmenen metrin matkalla useampi lampaanrotkale keksi talu-

tettaessa heittää kuperkeikkoja ja jäädä makailemaan surkeasti määkien. Laitumelta määkivät lajitoveritkaan eivät auttaneet etenemistä. Seuraavassa hetkessä elikko saattoi vetäistä hurjan spurtin laahaten emäntää perässään. Lammaspainin suotuisimmat otteet tulivat kerralla tutuiksi. Koko rahan edestä syöneen 90-kiloisen naaraan vyörytykset ja nostot olivat tehokasta kuntoilua.

Lampaat saatiin lopulta kesälaitumelle, vaikka uuhia piti kaikin voimin vyöryttää kohti viheriöiviä niittyjä. Siellä ne nyt lämpöisessä kesäyössä liikkuvat kuin kauneimmissa unikuviissa.

Uuhien kanssa painittuani minulla oli valmis asenne pässien liikutteluun. Mutta iso pässinjotikka seurasi minua tynnesti. Luuli varmaan pääsevänsä naisiin, askel oli niin kepeä ja huoleton.

Aimo-Akseli astutushommissa

24.9.2008 Syksy toi lampaiden elämään uusia juttuja. Vanha pässi "jäi eläkkeelle". Lampolan leidejä muutti viihdyttämään kaksi uutta texelpässiä.

Järkälemäinen texel-pässi B. Onni on koostaan huolimatta hellyydenkipeä herrasmies. Onnin työtaakkaa on jakamassa pirteä karitsapässi. Sen nimesin Aimo-Akseliksi, kuulosti niin komealta nimeltä.

Kesän aikana katras on kasvanut reilulla kolmellakymmenellä hurmaavalla texel-neitokaisella. Niiden lisäksi jää nelisenkymmentä suomenlamasta ensi vuoden karitsointeihin. Ensi keväänä ei siis pitäisi olla pulaa rapsuteltavista karitsoista.

Viime vuodesta viisastuneena laitlan puuhakkaille pässeilleni astutusvaljaat. Niillä pässit leimaavat värimerkillä hoitelemansa uuhet, jolloin voi seurailta helpommin ketkä jäävät tiineiksi. Minä kun en voi olla joka hetki lampolassa valvomassa lampaitteni lemmenleikkejä, mutta en kuitenkaan halua jättää kaikkea arvailujen varaan.

Lampaanpitoon liittyy muitakin töitä kuin rehustus ja lannan mätäminen. Yhä suuremman osuuden ajasta nielaisevat erilaiset paperityöt, kuten lammasrekisterin tietojen päivitykset.

KÄÄNNÄ

Rekisterin käyttöönotto ei ole sujunut ongelmitta. Netin kautta toimiva sovellus on ollut armottoman hidas, mutta toisaalta paperilomakkeella tietoja ilmoittaessa ne päivittyvät tilan tietoihin parin kuukauden viiveellä.

Omasta mielentilasta riippuen rekisterikommelluksista saa kunnon stressin tai rutkasti huumoria. Meidän Torsti-pässi oli tallennettu rekisteriin nimellä Torsten ja Einaristakin oli tullut Einar.

Lama ei näy lampolassa

Lammastaloudesta on kirjoitettu lehdistä melko runsaasti viimeisen vuoden aikana. Alalle on tullut uusia yrittäjiä ja suomalaiset ovat lisänneet lampaanlihan kulutustaan.

Silti minun lammabisnekseni ovat varmasti herättäneet hilpeyttä monella taholla. Siksi siitä kannattaa repiä huumoria aina kun on mahdollisuus.

Parisen viikkoa sitten haimme autokuormallisen liharotuisia lampaita uuteen kotiin. Palattuamme reissusta

naapurin isäntä alkoi puhua lamasta ja kyseli näinkö sitä eteläisemmässä Suomessa ajellessamme. Sanoin vakavalla naamalla, etten ollut lamaa nähnyt. Minähän vierailin vain lammastilalla ja niillähän ei ole lamasta tietoakaan. Siinä on varmaan ollut kahvion aamuparlamentilla pohtimista miten tosissani puhuin.

Alalla kuin alalla on omat kompastuskivensä, mutta toisinaan on otettava riskejä saadakseen jotain aikaiseksi.

En voi olla korostamatta, että lammasta on tavattoman viehättävä ja monimuotoinen eläin. Niiden kanssa on mukava tehdä töitä, vaikka se ei aina ihan yksioikoista olekaan. En edes häpeä myöntää että olen lähes tulkoon lapsellisen innostunut niistä töistä, joita saan lammastalouden parissa tehdä.

Iloinen olen myös kaikista niistä kontakteista, joita olen lampaitteni myötä luonut kokeneempiin lampureihin ja muihin lammastaloudesta kiinnostuneisiin.

Lampaankasvattajat tai yrittäjät MYYDÄÄN TILATEURASTAMO

Mahdollisuus koko tilan oston.
Osakkaita voisi olla useampi kasvattaja. Tila on Pohjois-Satakunnassa.

Opastan tarvittaessa. Soittele, kerron lisää!
Martti Rantala, puh. 050 364 9859
Sähköposti: ketsunteurastamo@luukku.com

Lammas
& vuohi

PALVELUKORTTI

- ☐ **Uusi lehtitilaus** 60 €/vuosi
- ☐ **Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys** 300 €/vuosi
- ☐ **Osoitteenmuutos**
- ☐ **Tilauksen peruutus**

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Nimi _____

Osoite _____

Vanha osoite _____

Puhelinnumero _____

Sähköposti _____

Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus

PL 251

01301 Vantaa

Päätoimittaja: Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi
Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Vuohiasiat: Milla Alanco, puh. 040 706 0558
Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Valhallankatu 12 a 3, 0250 Helsinki
Ilmoitukset: Pia Parikka, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinäistentie 35, 19210 Lusi

Sähköiset tilaukset:
pia.parikka@proagria.fi

KÄYTÄNNÖN SUJUVUUTTA NOSTOIHIN

ESIM. BOURGOIN CT 1865

- tehty Ranskassa
- moottorina 4-syl Caterpillar turbo
- vahvat Comerin akselit
- hydrostaattinen voimansiirto
- siirtonopeus 18 km/h
- paino 3250 kg

Katso lisää
www.bourgoin.fi

Bourgoin-kurottajalla teet moninverroin kätevämmin ne työt, jotka aikaisemmin olet yrittänyt tehdä etukuormajalla ja paljon muuta.

- matala, vain 196 cm
- pieni kääntösäde
- huima, 5 m ulottuvuus
- nostaa jopa 1800 kg

Maahantuonti ja myynti:

Tmi Tapio Rintala

**ORIPÄÄNTIE 999
21900 YLÄNE
puh. 0500 257 280**

Kuva Plugi Oy

Wakka

Kirjanpito kätevästi laskuja maksaessa?

Se on mahdollista Wakka-talousohjelmalla.

Tiedot tallentuvat kirjanpitoon laskuja maksettaessa.

Wakalla teet kätevästi välitilinpäätöksen ja tulostat

lopullisen tilinpäätöksen yhteydessä allekirjoitusvalmiin

veroilmoituksen. Wakka-tuoteperheestä löydät vaihtoehdon

myös osakeyhtiön kahdenkertaiseen kirjanpitoon, laskutukseen

ja tuloslaskentaan.

Wakka-tarjous
Osuuspankissa
MTK:n ja SLC:n jäsenille.
Kysy omasta
Osuuspankistasi!

Lataa demoversio osoitteessa www.proagria.fi/it tai
kysy lisää ProAgria Keskusten Liitosta, puh. 020 747 2400
tai sähköposti atk.palvelut@proagria.fi

ProAgria – Menestyksen mahdollisuuksia

ProAgria Keskusten ja ProAgria Keskusten Liiton
laatu järjestelmälle on myönnetty ryhmäsertifikaatti.

